

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Charakteristika čtrnáctideníku
Trutnovský věstník**

The Characteristic of Fortnightly Trutnovský věstník

Bakalářská diplomová práce

Zuzana VACHKOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Věra Bartalosová

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou bakalářskou práci vypracovala samostatně za použití
přiznané literatury a pramenů. Tato práce má 94 422 znaků.

V Olomouci dne 25. dubna 2018

Zuzana Vachková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Věře Bartalosoové za vedení mé bakalářské práce, za její rady a podnětné připomínky. Dále bych ráda poděkovala zaměstnancům Státního okresního archivu v Trutnově a zaměstnancům Městské knihovny v Trutnově za pomoc při hledání vhodných zdrojů a archivních dokumentů. V neposlední řadě patří velké poděkování mé rodině za její podporu a pochopení.

Abstrakt

Bakalářská diplomová práce se zabývá popisem čtrnáctideníku Trutnovský věstník, který vycházel v Trutnově v letech 1902 až 1912. Trutnovský věstník vycházel jako český menšinový list v převážně německém regionu. Tato práce si dává za cíl sepsat základní informace o něm, popsat jeho fyzický vzhled, vývoj a tematický záběr.

Klíčová slova

média, regionální tisk, noviny, začátek 20. století, česká menšina, Trutnov, Trutnovský věstník

Abstract

This thesis offers a description of the newspaper Trutnovský věstník, that was published in Trutnov from 1902 to 1912. Trutnovský věstník was published as a czech minority newspaper in almost german region. The aim of this thesis is collecting basic information and describing its appearance, evolution and its main topics.

Key words

media, regional press, newspaper, the begginig of the 20th century, czech minority, Trutnov, Trutnovský věstník

OBSAH

1. HISTORIE TRUTNOVSKÉHO REGIONU	3
1.1 GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ	3
1.2 OD REVOLUCE 1848 DO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY	3
2. ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY NA TRUTNOVSKU	5
2.1 GERMANIZACE PODKRKONOŠÍ	5
2.2 STAV OBYVATELSTVA NA TRUTNOVSKU V DRUHÉ POLOVINĚ 19. A NA ZAČÁTKU 20. STOLETÍ	6
2.3 VZTAHY ČECHŮ A NĚMCŮ V TRUTNOVĚ A OKOLÍ	8
3. MEDIÁLNÍ KONTEXT DOBY	10
3.1 MEDIÁLNÍ KRAJINA V TRUTNOVĚ NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ	10
3.2 LEGISLATIVA OVLIVŇUJÍCÍ TISK PLATNÁ NA ZAČÁTKU 20. STOLETÍ	11
4. METODOLOGIE	14
5. TRUTNOVSKÝ VĚSTNÍK	15
5.1 ZÁZEMÍ A REDAKCE	16
5.1.1 JINDŘICH CALABA	16
5.1.2 MAX LEDERER	18
5.1.3 DALŠÍ PŘISPĚVATELÉ	19
5.2 PERIODICITA	21
5.3 ZPŮSOB PRODEJE PERIODIKA	22
5.3.1 KONFISKACE	23
5.4 ZÁKLADNÍ POPIS PERIODIKA A ROZVRŽENÍ STRAN	24
5.5 VÝVOJ VZHLEDU PERIODIKA	24
5.5.1 TRUTNOVSKÝ VĚSTNÍK	24
5.5.1.1 ZÁHLAVÍ A ZÁPATÍ	25
5.5.1.1.1 1903 AŽ 1905	25
5.5.1.1.2 1906 AŽ 1908	26
5.5.1.1.3 1909	27
5.5.1.1.4 1910	27
5.5.1.1.5 1911 AŽ ČERVENEC 1912	28
5.5.1.2 TITULNÍ STRANY	28
5.5.1.3 GRAFICKÉ PRVKY	32
5.5.1.4 RUBRIKY A TÉMATA	33
5.5.2 VĚSTNÍK DŘÍVE TRUTNOVSKÝ	35
5.5.2.1 ZÁHLAVÍ A ZÁPATÍ	35
5.5.2.2. TITULNÍ STRANY	36
5.5.2.3 GRAFICKÉ PRVKY	36
5.5.2.4. RUBRIKY A TÉMATA	36
5.5.3 VĚSTNÍK KRKONOŠSKÝ	36
5.5.3.1 ZÁHLAVÍ A ZÁPATÍ	37
5.5.3.2 TITULNÍ STRANY	37
5.5.3.3 GRAFICKÉ PRVKY	38
5.5.3.4 RUBRIKY A TÉMATA	38
5.6 INZERCE	39
5.7 PŘÍLOHY PERIODIKA	40
ZÁVĚR	44
SEZNAM LITERATURY	46
PRAMENY	48
SEZNAM PŘÍLOH	51
PŘÍLOHY	52

ÚVOD

Diplomová práce se bude tematicky zabývat charakteristikou čtrnáctideníku **Trutnovský věstník**.

Toto tištěné periodikum vycházelo v letech 1902 až 1912 v Trutnově, později jako Věstník krkonošský v Jilemnici. Jednalo se o nejznámější česky psané noviny v tomto období v trutnovském regionu, kde české obyvatelstvo bylo co do počtu v převážné menšině k tomu německému. Na to odkazoval i jejich podtitul *Orgán českých menšin českého severovýchodu*. Noviny vycházely v čtrnáctidenní periodicitě vždy ve čtvrtek ve prospěch Národního domu v Trutnově.

Diplomová práce se zaměří na charakteristiku tohoto periodika, a to za pomoci dochovaných čísel v Státním okresním archivu v Trutnově a v Národní knihovně České republiky v Praze. Hlavním cílem je popsat Trutnovský věstník z hlediska vývoje jeho grafické úpravy, zaměření a funkčnosti. Dále pak provedeme porovnání původního Trutnovského věstníku s jeho nástupcem Věstníkem krkonošským.

Doposud nebyla vytvořena žádná studie ani diplomová práce, která by se čtrnáctideníkem Trutnovský věstník detailněji zabývala a popisovala ho. Periodikum bylo zmíněno v přehledu novin vycházejících v trutnovském regionu v diplomové práci Zuzany Rennerové *Historie vydávání novin na Trutnovsku od poloviny 19. století do r. 1938* z roku 2011. Nejpodobnější způsob charakterizování periodika využívá ve své diplomové práci *Charakteristika týdeníku Krkonošská pravda* z roku 2015 Michaela Dědková. Práce se však zabývá komunistickým periodikem a k jeho charakteristice volí jiné postupy i kritéria.

V první kapitole se bude práce zabývat historickým kontextem v trutnovském regionu, a hlavně v samotném Trutnově. Zaměří se na významné události politické, společenské, sociální, hospodářské a kulturní. O historickém kontextu bude práce pojednávat pouze stručně, nejvíce se zaměří na vývoj v Trutnově a jeho okolí mezi lety 1848 a 1914.

Trutnov byl až do konce druhé světové války a odsunu Němců převážně německým městem, stejně jako většina ostatních měst a obcí v krkonošské pohraniční oblasti. O tom svědčí i naprostá převaha německy psaných periodik v tomto regionu v daném období. Druhá kapitola bude proto věnována česko-německým vztahům. V jedné z podkapitol se pak zaměříme přímo na nevalné vztahy Čechů a Němců v Trutnově a jeho blízkém okolí.

Třetí kapitola se bude tematicky zabývat mediálním kontextem doby a legislativou, která byla platná v daném období a která ovlivňovala vznik a působení periodického tisku. Zejména se pak jedná o Ústavu z roku 1848, následující regulační nařízení a tiskové zákony.

Ve čtvrté kapitole popíšeme metody, za jejichž pomoci dojdeme ke stanoveným cílům v praktické části.

V páté kapitole bude představeno samotné periodikum. Nejprve o něm práce přinese základní informace, poté se zaměří na jeho vývoj, grafickou podobu, témata v obsahu, inzerci a významné osobnosti s ním spjaté. Jednat se bude hlavně o majitele a vydavatele novin Jindřicha Calabu a známého regionálního divadelního režiséra Maxe Lederera, který do Trutnovského věstníku pravidelně přispíval.

Podkapitolu věnovanou vývoji Trutnovského věstníku rozdělíme na tři základní časová období, která ohraničíme změnou názvu těchto novin. Zároveň budou shrnuty základní informace o Věstníku krkonošském, který vycházel mezi lety 1913 až 1915 a který je považován za přímého pokračovatele Trutnovského věstníku. Dále dojde k porovnání Trutnovského věstníku s Věstníkem krkonošským, zda byly po přesunu novin majitelem Jindřichem Calabou z Trutnova do Jilemnice provedeny nějaké výrazné změny v grafické úpravě nebo v tematickém zaměření obsahu periodika.

V závěru práce pak budou shrnuty výsledky, ke kterým během zkoumání periodika dojdeme. Cílem práce je charakterizovat a popsat Trutnovský věstník. To znamená, že popíšeme jeho grafickou úpravu a podobu. Uvedeme, kdo se podílel na jeho tvorbě a obsahu, co bylo jeho běžnou agendou a o jaká témata se zajímal. Také zanalyzujeme, jak se vyvíjel a jak se lišil od svého následovníka Věstníku krkonošského. A protože se jedná o charakteristiku historického periodika, těchto cílů se budeme snažit dosáhnout za pomoci přímé a deskriptivní metody.

Práce bude čerpat hlavně z primárních zdrojů, tedy ze samotných výtisků Trutnovského věstníku uložených v Okresním archivu v Trutnově a v Národní knihovně České republiky v Praze. Poté využijeme i další primární zdroje nacházející se v těchto institucích, materiály Muzea Podkrkonoší v Trutnově, odborné publikace týkající se popisovaných témat i zájmového objektu a odborné články na související témata.

1. HISTORIE TRUTNOVSKÉHO REGIONU

1.1 GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ

Tato práce se zabývá periodikem, které vycházelo v Trutnově na počátku 20. století (tedy mezi lety 1902 a 1912). Avšak tyto noviny nebyly určeny pouze trutnovským Čechům, ale i Čechům z celého krkonošského okolí. Zároveň tento list přinášel zpravodajství z různých oblastí, měst a vesnic.

V námi zkoumané době se pro trutnovské okolí využíval název okresní hejtmanství a pro představu bylo o trochu menší, než je trutnovský okres dnes.¹ Zároveň do něj patřily i trochu jiné oblasti. Spadaly pod něj soudní okresy Trutnov, Maršov, Úpice a Žacléř. Okresním městem se stal největší Trutnov, mezi další větší města patřila Úpice, Pilníkov, Svoboda (dnes nad Úpou), Žacléř a Maršov (dnes Horní).²

1.2 OD REVOLUCE 1848 DO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

Devatenácté století je pro tuto práci z historie Trutnovska nejdůležitějším.³ Ačkoliv na začátku století byl rozvoj stále brzděn přesuny vojsk přes jeho území,⁴ později v tomto

¹ Trutnov se stal okresním městem stejnojmenného správního okresního hejtmanství díky císařskému nařízení z roku 1849 v roce 1850. Od roku 1868 zde sídlil i okresní soud. Mezi lety 1855 až 1868 zde byl okresní smíšený úřad.

² Z menších obcí pak můžeme zmínit Horní a Dolní Albeřice, Horní a Dolní Malou Úpu, Velkou Úpu, Temný Důl, Prkenný Důl, Jánské lázně, Bobr, Královec, Černou Vodu, Mladé Buky, Staré Buky, Nový a Starý Rokytník, Hrádeček, Zlatou Olešnici, Petříkovice, Malé a Velké Svatoňovice, Chvaleč, Radvanice, Markoušovice, Bernartice, Bečkov, Lampertice, Odolov, Strážkovice, Petrovice, Batňovice, Havlovice, Rtyň, Suchovršice, Studenec, Radeč, Libňatov, Komárov, Žďár (dnes Horní), Vlčice, Hertvíkovice, území dnešní Hajnice (tehdy samostatné obce Hajnice, Brusnice, Nesytá a Kyje) a obce dnes územně spadající pod Trutnov (hlavně Bohuslavice, Oblanov, Hořejší Staré Město neboli dnes Horní, Babí, Poříčí, Volanov, Voletiny, Libeč, Střítež, Lhotu u Trutnova a Bezděkov). Do tohoto okresního hejtmanství spadalo také několik dnes již zaniklých obcí, jako byly Debrné, Rýchory, Vernířovice, Sklenářovice nebo Bystřice. Trutnov se v roce 1900 sestával z městských čtvrtí Trutnov, Dolní, Prostřední a Horní Předměstí a Kryblice, integrovaná k němu byla již před tím v roce 1861 i obec Humburky (dnes Bojiště). Generalkarte der Bezirkshauptmannschaft Trautenu 1893 a Kuča 2008: str. 624-649

³ Hory se začaly kultivovat především díky dvěma obchodním stezkám, které skrze ně vedly a spojovaly České země se sousedním Slezskem. První písemná zmínka o Trutnovu pochází z roku 1260. V tuto dobu už na Trutnovsku také probíhala první vlna německé kolonizace – především zemědělce a řemeslníky německého původu sem přiváděli pánové ze Švábenic, aby kolonizovali dosud nedotčené horské oblasti. Přibližně okolo roku 1340 udělil král Jan Lucemburský Trutnovu titul města. S tím souviselo udělení i mnoha svobod a privilegií. V době husitských nepokojů byl Trutnov dne 14. května 1421 obležen husitským vojskem vedeným Janem Žižkou a dobyt. Husiti zbavili moci německý patriciát ve městě a svěřili jeho správu do rukou táborského hejtmana. Znovu počestěný Trutnov se stal jedním z 24 měst husitského bratrstva, které přijalo čtyři pražské artikule. Trutnov zůstal věrný husitské myšlence i po smrti Jana Žižky, město před císařem kapitulovalo až dva roky po bitvě u Lipan. Velkou ranou, která omezila další rozvoj města na následující desetiletí, byla pro Trutnov třicetiletá válka. Za účast na proticísařském odboji bylo trutnovské panství potrestáno zabavením majetku (konfiskací přilehlých vesnic), ztrátou politické moci a obsazením vojskem a broumovskými benediktiny, kteří měli město obrátit zpět na katolickou vírou. Za vlády Marie Terezie v 18. století poznamenaly trutnovský kraj

století začal historicky největší technický, průmyslový a hospodářský rozmach kraje.⁵ V Podkrkonoší začal rozvoj textilního průmyslu. Už v roce 1836 vznikla v Mladých Bukách první mechanická přádelna lnu v Rakousku, hned rok na to vznikla první přádelna bavlny v České Skalici.⁶

Revoluce v roce 1848 zasáhla i Trutnov. „*I trutnovští studenti bojovali na pražských barikádách, i v Trutnově byla zřízená silná národní garda (dva oddíly) a táhla Praze na pomoc. A v Praze se ve vedení studentstva uplatnil trutnovský básník Uffo Horn.*“⁷

Ještě hůř než slezské války dopadla na Trutnovsko válka prusko-rakouská, která se na jeho území odehrávala v roce 1866. Boje mezi oběma armádami se odehrály na konci června 1866 u Náchoda, České Skalice, Stříteže a Nového Rokytníku, u Červené Hůry a u Trutnova. Právě v bitvě u Trutnova 27. června vybojovala rakouská armáda vítězství.⁸ I tak ale válka skončila výhrou Pruska a trutnovské území bylo válkou velmi poškozeno. „*Úroda na polích byla zničena, obchod a výroba rozvráceny a všude zmatek nad zmatek.*“⁹

Následující léta do první světové války na Trutnovsku byla poznamenána počínajícím bojem mezi německou většinou a českou menšinou.¹⁰ Jejich důkazem je například vleklý boj o založení trutnovské české menšinové školy. Přes tvrdé protesty a sabotáže městské rady založila v roce 1882 Ústřední matice školská českou obecnou dvoutřídní školu. Její chod byl financován soukromými prostředky z příspěvků a výtěžků z vlasteneckých zábav a představení.¹¹ Mezi významné milníky této doby v Trutnově patřila určitě také stavba českého Národního domu v roce 1899 (otevřen byl v roce 1900),¹² založení českého spolku Havlíček v témže roce nebo založení dvou českých politických stran v letech 1901 a 1908.¹³ Česko-německé spory v krkonošském pohraničí se vyřešily až s odsunem Němců po druhé světové válce.

všechny tři slezské války, kde mezi sebou válčili Rakušané a Prusové o rakouské dědictví. Tyto boje pak kraj hospodářsky naprosto vyčerpaly. Bílek 1949: str. 5-14 a Mühlstein 1988: str. 42-48

⁴ V roce 1806 se ve městě ubytovala jezdecká divize hulánů z rakousko-uherské armády, která bojovala v napoleonských válkách. V roce 1813 zas přes město projížděly ruské oddíly. Bílek 1949: str. 17

⁵ Bílek 1949: str. 17

⁶ Mühlstein 1988: str. 77

⁷ Bílek 1949: str. 17

⁸ Jedlička 1883: str. 97

⁹ Just, Procházka a Šabacký 1959: str. 126

¹⁰ Mühlstein 1988: str. 80

¹¹ Tamtéž.

¹² Bílek 1949: str. 80

¹³ Mühlstein 1988: str. 80-81

2. ČESKO-NĚMECKÉ VZTAHY NA TRUTNOVSKU

Jako menšinový list řešil Trutnovský věstník výrazně tematiku poněmčení Trutnova a česko-německé vztahy. Proto si v této kapitole více přiblížíme, jak se Němci do původně českého regionu dostali a jak vypadala skladba obyvatelstva v době, kdy námi zkoumaný list vycházel. Také se budeme snažit přiblížit samotné vztahy těchto dvou národností na začátku 20. století ve městě a jeho okolí.

2.1 GERMANIZACE PODKRKONOŠÍ

Češi v severovýchodních Čechách byli často označováni za nepůvodní obyvatelstvo, a proto jim byla upírána i jejich práva. To ovšem nebyla pravda, původními obyvateli Podkrkonoší byli Češi.¹⁴ Protože s otázkou česko-německou v pohraničí budeme dále pracovat, popíšeme si stručně, jak k poněmčení tohoto regionu došlo.

Za doby vlády Václava I. se pánem Trutnovska stal rod Švábenských.¹⁵ Druhá polovina 13. století se stala obdobím druhé vlny kolonizace oblasti – kolonizace německé.¹⁶ Protože okolní oblast Krkonoš a hory samé byly pusté a hustě zalesněné, českému obyvatelstvu se nijak výrazně do nich nechtělo. Švábenští tedy začali na Trutnovsko zvat kolonizátory především ze severozápadního Německa, méně jich pak přicházelo z Flander a ze Slezska.¹⁷ Němečtí osadníci začali zakládat osady a vsi výše v horách a z této doby můžeme vysledovat názvy německých osad Petersdorf, Burkersdorf, Albendorf, Gabersdorf nebo Bernsdorf.¹⁸

Další vlna německé kolonizace přišla do Podkrkonoší v 15. a 16. století, kdy bylo Trutnovsko zasaženo jak samotnými husitskými nájezdy, tak později perzekucemi za podporu husitské myšlenky. V kraji byla bída, čeští sedláci opouštěli své statky a odcházeli do měst nebo úrodnějších nížin.¹⁹ Místo po odešlých Čechách v horských vsích a statcích postupně

¹⁴ První vlna kolonizace Podkrkonoší byla prováděna českým obyvatelstvem z vnitrozemí. Lidé nejčastěji putovali od Jaroměře proti proudu Labe. K prvním kultivovaným oblastem patřily oblasti podél obchodních cest spojujících Čechy se Slezskem. Další čeští kolonisté přicházeli z Miletínska. Za vlády Přemysla Otakara I. došlo k osídlení území na severu mezi Úpou a Metují, jejich potomci těchto kolonistů pak postoupili až k Poříčí u Trutnova, ke Stárkovu, Adršpachu a Teplicím nad Metují. K významným novým sídlům patřily vsi na Svatoňovicku, Bohuslavici, Batňovice, Chvaleč nebo Radvanice, které později všechny spadaly do trutnovského okresního hejtmanství. Bílek 1949: str. 5 a Mühlstein 1988: str. 40-41

¹⁵ Mühlstein 1988: str. 42

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Mühlstein 1988: str. 43

¹⁹ Procházka 1970: str. 39

zaplnili povětšinou Němci, kteří sice v Čechách už nějakou dobu žili, ale ve vnitrozemí.²⁰ Týkalo se to třeba po období husitských válek zpustlých vsí Markoušovic, Bezděkova, Slavětína a Lhoty.²¹ Proto tuto fázi poněmčování Krkonoš nazýváme vnitřním německým osidlováním.²²

V dalších stoletích postupně vznikaly v oblasti nové německy se nazývající vsi, stejně tak docházelo k poněmčování dosud českých místních názvů.²³ Nové německé osady a vsi vznikaly výše v horách, kde se sedláci věnovali pastvě dobytka a ovcí.²⁴ Další vznikaly v okolí míst těžby drahých kovů, jako byly vsi Pirgkfreiheit, Bernstadt, Hrisengront a Richory, nebo v okolí míst těžby železa, jako byly vsi Petzergrund, Marschendorf, Johanisbron, Lampertitze nebo Trubenwasser. Nutné je však podotknout, že některé z nich vznikaly na místech starších českých osad anebo jako vedlejší německé části, které starší české osady později pohltily.²⁵

2.2 STAV OBYVATELSTVA NA TRUTNOVSKU V DRUHÉ POLOVINĚ 19. A NA ZAČÁTKU 20. STOLETÍ

Ačkoliv ještě na konci první poloviny 19. století nebyl Trutnov nijak velkým městem, v druhé polovině století nastal na Trutnovsku nebývalý rozvoj. Na začátku 20. století patřilo k největším a nejobydenějším městům ve východních Čechách.²⁶ Bylo považováno za centrum textilního průmyslu.^{27,28} Taktéž byl Trutnov v této době považován za kulturní a hospodářské středisko sudetských Němců z východních Čech.²⁹

Tabulka č. 1 - Vývoj počtu obyvatel v Trutnově v letech 1880, 1890, 1900 a 1910³⁰

	1880	1890	1900	1910
Počet obyvatel	11 253	13 290	14 792	16 105

²⁰ Procházka 1970: str. 40

²¹ Procházka 1970: str. 40

²² Procházka 1970: str. 39

²³ Například samotný název města Trutnov byl podle listiny z roku 1260 nazýván česky Trutnow, k trvalému poněmčení došlo pravděpodobně v době po husitských válkách. Někdy v té době začalo být pro město používáno německé označení Trautenau. Mühlstein 1988: str. 40

²⁴ Procházka 1970: str. 39

²⁵ Procházka 1970: str. 41-42

²⁶ Lesák 1989: str. 19

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Prakticky všichni obyvatelé Krkonoš měly už v 19. století ve svých domovech tkalcovské stavy. Po zavedení strojové výroby se mnoho z nich za práci stěhovalo. Lokvenc 1978: str. 127-129

²⁹ Šolc 1966: str. 53

³⁰ Lesák 1989: str. 22

V této době bylo také trutnovské okresní hejtmanství převážně osídleno německým obyvatelstvem, české k němu bylo v menšině. Ačkoliv se na přelomu století začínaly, jako všude jinde v zemi, objevovat i zde obrozenecké tendence, trutnovská česká menšina byla potlačována.³¹ To lze vypožorovat i z následujících tabulek, kde je vidět, že nejhorší situace pro českou trutnovskou menšinu nastala během sčítání lidu v roce 1890, kdy byli Češi nuceni nepřihlašovat se ke své národnosti.³²

Tabulka č. 2 - Vývoj počtu obyvatelstva hlásícího se k české národnosti v Trutnově v letech 1880, 1890, 1900 a 1910 a jejich procentuální vyjádření ze všech obyvatel města³³³⁴

	Počet obyvatel Trutnova	
	česká národnost	% ze všech
1880	1661	16,40
1890	860	6,54
1900	1523	10,43
1910	1497	9,29

Pokud vezmeme v potaz územní celky, nejvíce českým se v celém sledovaném období držel soudní okres Úpice, ostatní tři byly výrazně německé.³⁵ A zatímco v úpickém i maršovském soudním okrese počty obyvatel hlásící se k české národnosti u každého sčítání klesaly, na Žacléřsku rostly.³⁶ Mohlo za to místní specifické pracovní prostředí, ve kterém majitelé továren a výroben často stávkující německé dělnictvo nahrazovali českými pracovníky, které přiváděli odjinud.³⁷ Specifická situace byla také v trutnovském soudním okrese, kde počet Čechů klesl během sčítání roce 1890 o téměř 2,8 procent na 2,6, v roce 1900 stoupl na 3,6 procent a v roce 1910 opět klesnul.³⁸ Tento jev vysvětluje Edvard Majer tím, že německé obyvatelstvo Trutnova výrazně tlačilo na českou trutnovskou menšinu, aby se během sčítání lidu v roce 1890 nehlásila k české národnosti pod pohrůzkou různých sankcí a nepříjemností. Ovšem dle soukromého sčítání provedeného zástupci trutnovské české

³¹ Just a Hybner 2002: str. 12

³² Majer 1918: kapitola Čechové v Trutnově (nečíslováno)

³³ Majer 1918: kapitola Čechové v Trutnově (nečíslováno)

³⁴ Problém s těmito údaji vězí v tom, že se v každém zdroji mírně odlišují. Zatímco Majer 1918 a Just 2002 se v údajích shodují, Vašata 2004 uvádí počet obyvatel hlásící se k české národnosti v roce 1900 o 1 více (1524). Lesák pak v té samé kategorii uvádí v roce 1880 počet 1621 a v roce 1900 1685.

³⁵ Procházka 1970: str. 55

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

menšiny žilo tehdy v Trutnově až 3 tisíce Čechů. To znamená, že i v celém soudním okrese jich žilo více, než bylo přiznáno.³⁹

Tabulka č. 3 - Počet obyvatel hlásící se k české a německé národnosti v soudních okresech Trutnov, Maršov, Žaclěř a Úpice z let 1880, 1890, 1900 a 1910 vyjádřené v procentech⁴⁰

	Trutnov		Maršov		Žaclěř		Úpice	
	česká (%)	německá (%)	česká (%)	německá (%)	česká (%)	německá (%)	česká (%)	německá (%)
1880	4,8	95,2	0,9	99,1	1	99	98,6	1,4
1890	2,6	97,4	0,6	99,4	1,6	98,4	97,9	2,1
1900	3,6	96,4	0,3	99,6	2,5	95,6	99,1	0,9
1910	3,5	96,5	0,2	99,8	4,8	94,5	98,8	1,2

2.3 VZTAHY ČECHŮ A NĚMCŮ V TRUTNOVĚ A OKOLÍ

První počátky organizace české trutnovské menšiny můžeme nalézt už v 70. letech 19. století. V roce 1871 byl v Trutnově založen první český spolek Veleslavin,⁴¹ hned po něm vznikla i Živnostensko-řemeslnická jednota.⁴² Oba našly útočiště ve sklepě hotelu Union.⁴³ V roce 1902 už v Trutnově operovalo okolo 13 českých spolků.⁴⁴

Život české menšiny v poněmčeném území nebyl jednoduchý. Zpočátku nebyly vztahy Němců a Čechů tolik vyhrocené. Dokonce bychom je mohli nazvat za přátelské. Až do roku 1882 žily oba národy ve městě v poklidu,⁴⁵ což dokazují mnohé doklady a vzpomínky.⁴⁶ Problém přišel, když se i do Podkrkonoší dostaly myšlenky národního obrození. Požadavky na rovnoprávnost jazyka, příležitostí, na českou školu a český národní dům, to vše zkomplikovalo vztahy obou skupin obyvatelstva. „*Nastalo pronásledování všeho českého. Nabádání, aby „Němci kupovali jen u Němců“, nepřátelské chování se radnice ku menšině české a veškeré její činnosti, zákaz vyvěšování praporů zemských barev, zákaz užívání českého znaku (bílého lva na červeném poli) na praporu Sokolském, zakazování českých nápisů náhrobních, germanisace na poště, u berního úřadu i u soudu a nádraží, nátlak na odvislé obyvatelstvo při sčítání lidu, odstraňování českých úředníků a zřízcenců*

³⁹ Majer 1918: kapitola Čechové v Trutnově (nečíslováno)

⁴⁰ Majer 1918: kapitola Čechové v Trutnově (nečíslováno)

⁴¹ Trutnovský věstník. 2. 4. 1903, roč. II., č. 7, str. 1.

⁴² Majer 1918: kapitola České spolky (nečíslováno)

⁴³ Trutnovský věstník. 2. 4. 1903, roč. II., č. 7, str. 1.

⁴⁴ Majer 1918: kapitola České spolky (nečíslováno)

⁴⁵ Majer 1918: kapitola Čechové v Trutnově (nečíslováno)

⁴⁶ Majer 1918: kapitola Národnostní poměry v Trutnově (nečíslováno)

*z úřadů zdejších, stěžování všech kulturních podniků, konečně pak i nedůstojné doby naší demolování Národního domu a českého majetku.*⁴⁷

Spouštěčem všech německých represí na českém obyvatelstvu se jako nejpravděpodobnější jeví první velké „vystoupení“ české menšiny s požadavkem na založení české menšinové školy v Trutnově v roce 1881. Její založení se nakonec povedlo. Dalším velkým problémem pro soužití obou národností ve městě byl požadavek na stavbu Národního domu. Ten byl nakonec slavnostně otevřen v roce 1900 i přes úporné pokusy Němců jeho stavbu překazit. S touto událostí definitivně skončily všechny naděje, že by se vztahy mezi skupinami mohly urovnat a zlepšit.⁴⁸

Zmíněné demolování českého majetku a útok na Národní dům jsou spojeny s protičeskými demonstracemi, které se v Trutnově na začátku 20. století odehrály. Dvě největší byly v roce 1904 a 1908. Průběh jednotlivých demonstrací jsme převzali z původních pramenů, tedy z námi zkoumaného Trutnovského věstníku, protože jsme jejich detailní popis v žádné odborné literatuře nenašli. První demonstrace trvala od 12. až do 20. března 1904. Začala útokem na Národní dům a eskalovala shromážděním až 600 Němců 18. března na trutnovském náměstí. Výsledkem bylo zatčení 15 osob, zdemolování českého majetku, ale také ukázka toho, že ne vždy Němci nad Čechy v Trutnově vyhráli.⁴⁹ Druhá demonstrace vypukla mezi 28. a 31. říjnem 1908, její průběh byl ještě více násilnější a důsledky zarážející hlavně pro Čechy. Němci útočili na Národní dům, kde v té době probíhala zkouška divadelního spolku. Okolo 50 mužů, žen i dětí se schovávalo na chodbě, zatímco němečtí demonstranti vytloukali okna Národního domu i domů okolních, ve kterých žilo české obyvatelstvo. „*Do soukromého bytu hostinského házeny kameny a jeden dopadl na kolébku spícího děcka.*“⁵⁰ Demolování neušla ani česká kaple, dům výrobce automobilů Petráška⁵¹ nebo dům jedné z největších mecenášek české menšiny paní Anny Jebavé. Četnictvo se po celou dobu demonstrace drželo zpět a nikdo nebyl zatčen. Až při demonstraci 29. října, kdy dav opětovně zaútočil, došlo k zadržení 6 Němců.⁵² Další velká demonstrace se konala ještě v roce 1910.

⁴⁷ Majer 1918: Národnostní poměry v Trutnově (nečíslováno)

⁴⁸ Trutnovský věstník. 2. 4. 1903, roč. II., č. 7, str. 1-2.

⁴⁹ Trutnovský věstník. 31. 3. 1904, roč. III., č. 7, str. 2.

⁵⁰ Trutnovský věstník. 5. 11. 1908, roč. VII., č. 22, str. 1-2.

⁵¹ Vašata 2012

⁵² Tamtéž.

3. MEDIÁLNÍ KONTEXT DOBY

3.1 MEDIÁLNÍ KRAJINA V TRUTNOVĚ NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ

Protože Trutnovsko bylo osídleno převážně německým obyvatelstvem, vycházely zde hlavně německy psané noviny. Ty měly v regionu celkově dlouhou historii vydávání. Česká periodiky byla vydávána poskrovnu. Trutnovský věstník vycházel v Trutnově mezi lety 1902 až 1912, proto se zaměříme na mediální kontext tohoto období v Trutnově.

V této době ve městě vycházelo hned několik německy psaných novin. **Trautenuer Echo** začal vycházet v Trutnově v roce 1907. **Trautenuer Wochenblatt** vycházel ve městě už od roku 1868. Nejprve vycházel bez podtitulu, od roku 1874 s podtitulem *Organ der Trautenuer Garn-Börse* (Orgán trutnovské lnářské burzy), od roku 1883 s podtitulem *Organ der deutsch-liberalen Partei* (Orgán německé liberální strany), v roce 1889 se podtitul změnil na *Organ der deutschen Fortschritts-Partei* (Orgán německé pokrokové strany) a v roce 1910 skončil u podtitulu *Deutsch-fortschrittliches Blatt* (Německý pokrokový list). Měnil se i jeho název, od prosince 1916 pokračoval pod názvem **Ostböhmisches Presse** a od roku 1921 pod názvem **Trautenuer Tagblatt** až do roku 1944. **Trautenuer Zeitung** byl pokračovatelem **Trautenuer Anzeiger** z let 1870 až 1872. Trautenuer Zeitung na něho navázal hned v roce 1873 a vycházel až do roku 1916, pak pokračoval jako **Neue Trautenuer Zeitung** až do roku 1920. V letech 1907 až 1938 vycházel v Trutnově i týdeník **Volksbote** neboli *Unabhängiges Wochenblatt für die christliche Bevölkerung Deutsch-Ostböhmens* (Nezávislý týdeník pro německé křesťanské obyvatelstvo východních Čech).⁵³

Současně s Trutnovským věstníkem nevycházely v Trutnově až do roku 1911 žádné česky psané noviny. Před ním však ve městě vycházely **Trutnovské noviny**, což byly vůbec první česky psané noviny z Trutnova. Vycházet začaly v roce 1896 jako týdeník s podtitulem *Svobodomyšlný týdeník lidu českého v celém Podkrkonoší*. Jejich vydavatelem byl František Halíř, výrazně mu pomáhal známý básník a spisovatel z Jaroměře Pavel Albieri. Roční předplatné stálo 5 zlatých. Noviny pokrývaly zpravodajstvím oblast celého Podkrkonoší, přinášely zprávy z měst, zabývaly se menšinovou tematikou, ale publikovaly i výrazně antisemitistické články. Poslední dochované číslo je z roku 1898.⁵⁴ Mezi roky 1897 a 1898

⁵³ Kubiček 2008: str. 367 a 386 a

⁵⁴ Vašata in Krkonoše – Jizerské hory 2011: str. 43

vycházel i čtrnáctideník **Stráž na Úpě**, který sdílel redakci s Trutnovskými novinami.⁵⁵ V roce 1911, tedy těsně před přemístěním redakce Trutnovského věstníku do Jilemnice, začaly ve městě vycházet druhé česky psané noviny. Jednalo se o **Podkrkonošský kraj** s podtitulem *List menšinové, osvětové a veřejné práce pro severovýchodní Čechy*. Vycházel jako tiskový orgán české menšiny, odborů Národní jednoty severočeské a vzdělávacích spolků v Trutnově. Zodpovědným redaktorem byl Josef Šrámek a list vycházel do roku 1913.⁵⁶ Poté nastalo prázdné období. Až v dubnu 1919 byl znovuobnoven Podkrkonošský kraj, avšak vycházel jen do začátku roku 1920.⁵⁷ Ani druhému českému periodiku vydávanému v Trutnově se nedařilo. Šlo o týdeník **Věstník českých menšin v Trutnově, Vrchlabí, Žacléři, Broumově, Hostinném, Maršově a jejich okolí**. Tento věstník vznikl z trutnovské přílohy **Náhodských listů**, která v nich vycházela po zániku Podkrkonošského kraje.⁵⁸ Jeho redaktorem byl nejprve Edvard Majer a později se jím stal trutnovský učitel Antonín Winter. Vycházel do února 1920, tedy celkově necelý rok.⁵⁹

3.2 LEGISLATIVA OVLIVŇUJÍCÍ TISK PLATNÁ NA ZAČÁTKU 20. STOLETÍ

Tiskové právo prodělalo velkou změnu díky revoluci v roce 1848. Již v tomto a následujícím roce bylo zavedeno řízení před porotními soudy za tiskové delikty, došlo ke zrušení předběžné cenzury a zavedení trestní odpovědnosti majitelů periodik, tiskařů i redaktorů za jejich obsah.⁶⁰ Ještě více se k svobodě přiblížila únorová ústava z 26. února 1861. Definitivně byly základy rakouského tiskového práva položeny v zákoně o tisku č. 6 z roku 1863 a v zákoně o tiskovém řízení č. 7 z roku 1863. Později byly několikrát novelizovány.⁶¹

Ačkoliv tedy Rakousko dospělo formálně ke svobodě tisku,⁶² pojistilo se zároveň obsáhlou trestněprávní odpovědností majitelů, redaktorů i tiskařů za obsah novin. Ti museli každý výtisk odevzdat místnímu policejnímu úřadu nebo státnímu zastupitelství, které měly právo jednak konfiskovat jednotlivá vydání, nařizovat opravy nebo klidně nechat zničit celý

⁵⁵ Vašata *in* Trutnovinky 2011: str. 46.

⁵⁶ Kubíček 2008: str. 282

⁵⁷ Bílek 1949: str. 81

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Rennerová 2011: str. 121

⁶⁰ Malý a kolektiv 2010: str. 299

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Formálně se svoboda tisku v Rakousku bere od výslovného zákazu předběžné cenzury v článku 13 ústavního zákona č. 142/1867. Malý a kolektiv 2010: str. 299

náklad. Pokud objevily ve vydání nějaký trestní čin, mohly proti redaktorovi zahájit trestní řízení nebo objektivní řízení proti obsahu.⁶³ Kromě toho musel být odevzdáván povinný exemplář vydání také c. k. dvorní knihovně a universitní nebo zemské knihovně, pod kterou periodikum spadalo. Pokud by tak majitel neučinil, hrozila mu pokuta až 100 K.⁶⁴

Po zrušení povinné kauce skládané při zakládání periodika se změnil i proces schvalování začátku jeho vydávání. Shrnut byl v zákonu o tisku č. 6/1863 ze dne 17. prosince 1862 ř. z. novelizovaný zákonem o zrušení povinných kaucí č. 161/1884.⁶⁵ První bylo nutné oznámit úmysl vydávat nové periodikum státnímu zástupci a císařskému úřadu bezpečnosti daného okresu, kde se mělo periodikum vydávat.⁶⁷ V oznámení musel být uveden název periodika, jeho periodicita, jeho obsahové zaměření, jméno a bydliště zodpovědného redaktora (pokud bylo redaktorů víc, tak jména a bydliště všech), tiskaře i majitele. Pokud se úřad do 8 dnů neozval, mohlo začít vydávání listu.⁶⁸ Zároveň mělo státní zastupitelství, policejní ředitelství či okresní hejtmanství právo zakázat vydávání časopisů.⁶⁹

Další pojistkou rakouského státního aparátu bylo zákonné vymezení toho, kdo mohl zažádat o vydávání nového periodika. „*Odpovědným redaktorem periodického tiskopisu může býti pouze občan rakouský, jenž jest svéprávným a bydlí v tom místě, kde periodický spis vychází.*“ Pokud nemohl být člověk podle obecního zřízení volen do obecního zastupitelstva, protože v minulosti spáchal trestný čin, který to vylučoval, nebyl ani ze zákona způsobilý vést redakci. A pokud byl člověk vzat do vazby kvůli vyšetřování trestného činu, byl nezpůsobilým vést redakci jen po dobu jeho pobytu tam.⁷⁰

Zajímavé bylo i zavedení ochrany osobnosti. Pokud se někdo cítil dotčen vydanou zprávou, mohl žádat o uveřejnění opravy. Za organizace mohlo o opravu zažádat také státní zastupitelství. Zodpovědný redaktor byl povinen uveřejnit opravu do tří dnů od přijetí nebo v nejbližším čísle. Pokud oprava přesahovala rozměr původní dvakrát, vše navíc muselo být

⁶³ Malý a kolektiv 2010: str. 300

⁶⁴ V této práci je zkratka K využíváno jako značky pro tehdejší měnu korunu. Převzali jsme to, protože to tehdy byla běžně užívaná zkratka měny jak v novinách, tak i v úředních dokumentech.

⁶⁵ Malý a kolektiv autorů 2010: str. 301-302

⁶⁶ Malý a kolektiv autorů 2010: str. 300

⁶⁷ Rozehnal 2015: str. 12

⁶⁸ Malý a kolektiv 2010: str. 300-301

⁶⁹ Malý a kolektiv 2010: str. 299

⁷⁰ Malý a kolektiv 2010: str. 301

zaplaceno za běžnou inzertní sazbu.⁷¹ Oprava nesměla být změněna, musela být uveřejněna na stejném místě jako původní článek, napsaná stejným písmem i velikostí.⁷²

⁷¹ Rozehnal 2015: str. 13

⁷² Malý a kolektiv 2010: str. 302

4. METODOLOGIE

V teoretické části jsme se zabývali historií trutnovského regionu a města od 19. století až do první světové války, což bylo období, na které zkoumané noviny Trutnovský věstník reagovaly. Dále jsme popsali vztahy mezi národnostmi, které v tomto městě žily, tedy mezi většinovými Němci a menšinovými Čechy. Charakterizovali jsme si také mediální krajinu ve městě v době, kdy tam Trutnovský věstník vycházel, a legislativní procesy, které ovlivňovaly jeho založení a chod. K tomu byla využita metoda kompilace.

V praktické části se zaměříme na charakteristiku daného periodika, obecné informace o něm, na jeho fyzický popis a vývoj čtyř základních prvků, které jsme si stanovili. Jedná se o záhlaví a zápatí novin, titulní strany, grafické prvky a rubriky. K tomu využijeme metody přímou a deskriptivní. Přímá metoda popisuje minulost za pomoci jednoho či více pramenů. Shromáždí veškerá dostupná data, určí jejich důvěryhodnost a interpretuje z nich závěry. Deskriptivní metoda nám umožní, v našem případě, popsat zkoumané periodikum i vytyčené prvky.⁷³

K charakteristice a popisu našich novin využijeme jejich dochovaná čísla. Jedná se o čísla z II. až XI. ročníku Trutnovského věstníku, přičemž II. až IX. ročník obsahoval každý 26 čísel. X. ročník jich obsahoval 25, protože číslo 11. a 12. vyšlo najednou jako dvojčíslí. XI. ročník pak vyšel o 13 číslech, protože následně došlo k přejmenování listu na Věstník dříve trutnovský. Z něho bylo do dalšího porovnávání využito 13 čísel. Ke zkoumání pokračovatele Krkonošského věstníku byla využita všechna jeho dochovaná čísla. V roce 1913 jich vyšlo 26, v roce 1914 20 čísel a v posledním roce 1915 jich bylo 5. Všechna tato čísla jsme analyzovali v Státním okresním archivu v Trutnově a v Národní knihovně České republiky v Praze. V našem vzorku zkoumaných čísel chybí čísla z prvního ročníku, protože se nedochovala.

⁷³ Hroch 1985: str. 204-205

5. TRUTNOVSKÝ VĚSTNÍK

Trutnovský věstník začal jako nové periodikum v Trutnově vycházet v roce 1902.⁷⁴ Český psané noviny byly v rámci převážně německy mluvícího regionu určeny především lidem hlásícím se v celých Krkonoších k české menšině. Odtud vznikl i jejich podtitul *Orgán českých menšin českého severovýchodu*. Jejich vydavatelem byl Jindřich Calaba.

O vzniku Trutnovského věstníku máme jen kusé informace, první ročník časopisu, který obsahoval tři čísla, se totiž pravděpodobně nedochoval. Fr. Řezníček do jubilejního čísla o založení listu napsal, že v době, kdy se konečně české trutnovské veřejnosti otevřel její Národní dům,⁷⁵ nebylo toto útočiště pro českou menšinu a české menšinové spolky ani z poloviny doplacené a jeho družstvo potřebovalo naléhavě sehnat dárce. Nejprve to podle Řezníčka zkoušelo skrze pořádání různých přednášek či zasílání proseb do různých krajských a denních listů. Ty je však uveřejňovaly jen velmi spoře. Ani založení samostatné rubriky v **Náchodských novinách** nakonec nevyšlo. „*Stesky pronášené ve schůzích konečně přinutily k založení vlastního listu „Trutnovského Věstníku“, jehož první číslo s úvodníkem redigováno v malé místnosti vedle České besedy, (...). Sem také došel první balík čerstvých výtisků z tiskárny Neubertovy v Jilemnici, odtud rozesílán přátelům české menšiny a sem vráceny výtisky s „Nepřijímám“.* Těchto však nebylo mnoho a list se zakotvil a zamlouval, (...).“⁷⁶ Zodpovědný redaktor Calaba na založení listu vzpomínal v jednom ze svých článků. Popisoval, že on a pár dalších pocítovali velkou potřebu, vytvořit veřejný prostor, kde by se lidé mohli vyjadřovat k menšinovým otázkám a problémům. Ač byl tento čin značně riskantní, nakonec se sešlo dost podílníků, aby mohl být Trutnovský věstník založen.⁷⁷ Noviny se však hned od začátku dostaly do dluhu a později byl list převeden zcela do rukou jejich redaktora. Ten noviny převzal s dluhem 800 K. Největší podíl tvořil dluh tiskárně. Calaba tedy nejprve musel z vlastních peněz vyplatit podílníky a umořit dluhy. Až poté mohl začít přemýšlet o pokračování listu, který mu změnil život.⁷⁸

Trutnovský věstník měl vzniknout jako „v *prvé řadě list menšinový, měl sloužit zájmům naší menšiny a jejich příslušníků, jež měl sdružovati jednak mezi sebou, jednak pěstovat a udržovat jich styk s ostatními vrstvami národa a naopak zas v české veřejnosti získávat porozumění a sympatie pro naši menšinu a její potřeby a informovati ji o menšinách*

⁷⁴ Tento údaj později upřesním v podkapitole 5.2 Periodicita.

⁷⁵ Národní dům v Trutnově byl otevřen v roce 1910. Just 2002: str. 20

⁷⁶ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 7.

⁷⁷ Trutnovský věstník. Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

⁷⁸ Tamtéž.

severovýchodu Čech. To byl úkol, jenž v plné řadě tanul nám na mysli, úkol menšinového listu. Při tom ovšem nechtěli jsem se uzavíratí ostatním úkolům venkovského listu, pěstovati vedle národních i kulturní, sociální a hospodářské potřeby těch vrstev, z nichž naše menšina se skládala. (...) Byl-li nám jasný náš úkol, byla nám jasná i cesta, po níž bylo nám kráčetí. Národní radikalismus, ne planý a vnější, ale důsledný, uvědomělý, vnitřní, pokrokovost ve všech otázkách kulturních, sociální spravedlnost a snaha o hospodářské sesílení, to byly zásady, jež jsme si vytkli.⁷⁹

5.1 ZÁZEMÍ A REDAKCE

Od začátku vydávání menšinového věstníku sídlila redakce na jednom místě. V záhlaví listu bylo uváděno, že redakce i administrace byla umístěna v Národním domě v Trutnově v prvním patře.⁸⁰ To se později změnilo od 14. čísla VI. ročníku z 4. července 1907, kdy se místo toho v záhlaví objevila věta *Dopisy a peněžní zásilky řízeny bud'těž na adresu „Trutnovský Věstník“ v Trutnově*. O přesném umístění redakce se již nezmiňovalo, dá se však předpokládat, že sídlila stále ve stejné budově.

Co se týče tisku novin, nejprve byl nový list tištěn v nejbližší české tiskárně A. Neuberta v Jilemnici. Od IX. ročníku došlo ke změně využívané tiskárny. Tisk se přesunul do Jičína k tiskaři K. Hylskému. Jičín je od Trutnova mnohem dál než Jilemnice, a tudíž pravděpodobně z toho důvodu došlo v témže roce ke zvýšení ceny předplatného ze 4 na 5 korun. K další změně tiskárny došlo pak až u jeho pokračovatele Věstníku krkonošského. Jeho tisk se vrátil zpět do Jilemnice a ujaly se ho Severočeské tiskárny Edvarda Fastra (náj. Ant. Baumgartner).⁸¹ Kvůli čemu došlo k jednotlivým změnám tiskáren, se majitel novin nezmiňuje.

5.1.1 JINDŘICH CALABA

Majitel, vydavatel a zodpovědný redaktor Jindřich Calaba. Tato krátká věta se nacházela na poslední stránce každého vydaného čísla Trutnovského věstníku i jeho pokračovatele Věstníku krkonošského. Podle článků publikovaných ve věstníku můžeme usuzovat, že Jindřich Calaba byl oddaným českým vlastencem. Dá se předpokládat, že nebyl žurnalistou na plný úvazek a že Trutnovský věstník psal ve svém volném čase. Dokazují to jeho vlastní inzeráty, které v tomto čtrnáctideníku publikoval. Nejprve se jednalo o inzeráty

⁷⁹ Trutnovský věstník. Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

⁸⁰ Trutnovský věstník. 8. 1. 1903, roč. II., č. 1, str. 1.

⁸¹ Věstník krkonošský. 18. 1. 1913, roč. XII., č. 2, str. 10.

na jeho holičství, které sídlilo na Novém náměstí v čísle 14,⁸² později na pojišťovací banku Slavii, již v Trutnově zastupoval.⁸³

Calabu oslovilo sdružení Národního domu, aby se stal zodpovědným redaktor nově vznikajících novin. Jak sám potvrdil v jednom z článků, už dříve byl dopisovatelem různých menšinových listů. V Náchodských novinách, mu nakonec začala vycházet i pravidelná rubrika pro Trutnovsko.⁸⁴ Jak sám dále uvádí, zpočátku za svou práci dostával jen skromný poplatek, který ani zdaleka neodpovídal námaze spojené s vydáváním novin, navíc když ještě musel sám obstarávat i administraci a vedení redakčních knih.⁸⁵ S převzetím novin se situace příliš nezlepšila. Musel výrazně šetřit, aby umořil 800 korunový dluh, který zároveň s listem převzal. „Z ušetřených peněz – jak víte, piva mnoho nepiji, nekouřím, a což hlavního, karty nehraji – svou pretenci vyplatil jsem pány podílňiky a umořil dluh v tiskárně, takže „Věstník“, k němuž jsem přilnul s láskou, stál tu prost dluhu, vši příhany a viny.“⁸⁶ K tomu ještě zaplatil 40 K jako podporu Národnímu domu na dva roky dopředu.⁸⁷

Místní Čech Jindřich Calaba se aktivně účastnil českého menšinového dění v Trutnově, byl členem trutnovské České besedy.⁸⁸ V novinách uveřejňoval i informace ze svého osobního život. Inzerátem oznamoval svou svatbu⁸⁹ a článkem smrt syna v roce 1911.⁹⁰ Calaba se jeho smrti věnuje v článku v 11. čísle X. ročníku z 6. června 1911. Pravděpodobně se mu pak narodily i další děti, které Calaba nenechal pokřtít německým farárem, a udělal si tím dost nepřátel i mezi trutnovskými Čechy, o čemž taky v novinách psal.⁹¹ Právě spory s některými trutnovskými občany (například Josefem Stránským)⁹² vedly pravděpodobně nakonec i k tomu, že se Jindřich Calaba i se svou rodinou přestěhoval v červnu 1912 do Jilemnice a začal tam vydávat nejprve Věstník dříve trutnovský, a později i Věstník krkonošský.

⁸² Trutnovský věstník. 13. 4. 1905, roč. IV., č. 8, str. 7.

⁸³ Trutnovský věstník. 29. 8. 1907, roč. VI., č. 18, str. 7.

⁸⁴ Trutnovský věstník. Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Trutnovský věstník. 15. 3. 1906, roč. V., č. 6, str. 3.

⁸⁹ Trutnovský věstník. 21. 12. 1905, roč. IV., č. 26, str. 4.

⁹⁰ Trutnovský věstník. 6. 6. 1911, roč. X., č. 11, str. 1-2.

⁹¹ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 8.

⁹² Trutnovský věstník. Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

Jindřich Calaba byl vlastně jediným známým jménem spojeným s redakcí Trutnovského věstníku po celou dobu jeho existence. Jeho články nebyly většinou podepsané, občas je podepisoval jako *Alfa*,⁹³ občas je psal z pohledu redakce.⁹⁴

5.1.2 MAX LEDERER

Co se významu týče, druhým nejznámějším jménem, které bylo spjato s Trutnovským věstníkem hlavně v pozdějších dobách jeho existence, bylo jméno spisovatele a divadelního režiséra Maxe Lederera. Českého Žida Maxe Lederera popisovali jeho přátelé jako regionálního kulturního velikána, který pozdvihoval úroveň kulturního života v každém městě, ve kterém zrovna žil. Jako železniční úředník byl někdy v roce 1904 za trest za vstup do Spolku českých úředníků železničních přeražen na stanici Poříčí u Trutnova a později byl za trest z města odejit.⁹⁵ „*Vzpomínám dodnes na prvý svůj krok do Trutnova a prvou příhodu, jež přivedla k roztání ledu cizoty. Přišel jsem do Trutnova nedobrovolně jako jsem nedobrovolně odtamtud odešel. Přirozená tíseň (...) byla ještě rozmnožena obavou před prostředím nejen cizím, ale přímo nepřátelským. Věděl jsem sice, že Trutnov má silnou českou menšinu, ale život menšinový mi byl rovněž neznámou zemí a pak jsem si představoval, že bude mi mnohem více stýkat se s německým okolím, než tomu později ve skutečnosti bylo. Zvláště když bylo mi z různých směrodatných míst naznačen, že Trutnov má býti jaksi mojí polepšovnou.*“⁹⁶

Ihned po své příjezdu se Lederer zapojil do života trutnovské menšiny a stal se jednou z jejích největších osobností. Jako herec a později i režisér se aktivně účastnil ve Spolku divadelních ochotníků Klicpera, stejně jako Jindřich Calaba byl členem České besedy a zároveň byl i členem místního odboru Národní jednoty severočeské.

Přesný čas, kdy Lederer začal participovat svými články na vydávání Trutnovského věstníku, nelze přesně určit, protože zpočátku své články nepodepisoval svým jménem. Podle Vašaty Lederer začal přispívat články především s kulturní tematikou, tematikou zrovnoprávnění českého jazyka vůči německému, problémů na železnici nebo dopadů říšské politiky na českou menšinu už od svého příjezdu do Trutnova někdy v roce 1905. Taktéž mu přisuzuje články s kulturní tematikou podepsané pseudonymem *Caro*.⁹⁷ Sám Lederer se o svých začátcích v Trutnovském věstníku zmínil jen krátce v jeho jubilejním čísle:

⁹³ Trutnovský věstník. 22. 12. 1904, roč. III., č. 26, str. 1.

⁹⁴ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 9.

⁹⁵ Vašata 2004: str. 28-29

⁹⁶ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 6.

⁹⁷ Vašata 2004: str. 31-32 a 41

„Nepamatuji se již, jak jsem se seznámil s redaktorem tohoto listu a jak vyslídlil, že umím „psát“. Ale jako dodnes pamatuji si na první svůj článek ve „Věstníku“ „Kulturní živel v menšinovém životě“ se nazýval.“⁹⁸

Jistě však můžeme říci, že přibližně od podzimu 1909, tedy po nuceném odchodu z Trutnova do Čáslavi, začal Max Lederer podepisovat své články v novinách jako M. L. a od roku 1910 psal prakticky do každého čísla minimálně jeden článek na titulní stranu. Tematicky navazovaly jeho články na články z předchozích let, avšak kulturní témata byla potlačována těmi politickými a menšinovými. Články se věnovaly i aktuální politice a událostem dopadající na české menšiny, českému menšinovému školství nebo místním i říšským volbám.⁹⁹

5.1.3 DALŠÍ PŘISPĚVATELÉ

Od svých začátků byly noviny dost anonymní, autoři přispívali pod zkratkami, pseudonymy či naprosto bez podpisů. To se pravděpodobně odvíjelo od výjimečně napjatých vztahů mezi trutnovskými Němci a Čechy mezi léty 1900 a 1910, kdy v Trutnově došlo například k již zmiňovaným třem protičeským stávkám. Občas byly výjimkou fejetony.¹⁰⁰ Ty, co byly bez nezávadného obsahu, byly občas publikovány pod celými jmény. Nicméně dnes je již velmi těžko dohledatelné, zda článek nebyl převzat odjinud. Například u Edmunda Chaury¹⁰¹ a jiných autorů, kteří vydávali vlastní věci, byly části jejich děl do novin převzaty a tato převzetí byla otevřeně deklarována. Občas jsme ale narazili i na texty, u kterých bychom i předpokládali, že se jednalo o texty převzaté, nicméně jejich převzetí nebylo deklarováno. Jednalo se pro ukázkou třeba o fejeton *Dobrák z babiččina údolí* od Františka Vlastimila Kodyma.¹⁰² Kodym byl známý svými knihami s regionální tematikou, převzetí u tohoto textu však nebylo uvedeno. Jak to skutečně u těchto sporných článků bylo, je pak už v dnešní době jen těžko dohledatelné.

Přispěvatelé Trutnovského věstníku pocházeli ze všech vrstev společnosti. Podle Calaby přispívali do novin tovární dělníci i akademicky vzdělaní lidé,¹⁰³ přičemž jejich spolupráce s novinami bývala často dlouhodobá. „Všichni jako členové jedné rodiny zásobili list tím co uznali za nejlepší a zůstali mu věrní i když redaktor byl označován jako osoba

⁹⁸ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 6.

⁹⁹ Trutnovský věstník. 1910-1915

¹⁰⁰ Fejetonem myslíme články na odlehčená témata, které vycházely v rubrikách Feuilleton nebo Besídka.

¹⁰¹ Trutnovský věstník, 9. 7. 1903, roč. II., č. 14, str. 1.

¹⁰² Trutnovský věstník. 4. 2. 1904, roč. III., č. 3, str. 1.

¹⁰³ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 9.

nejpodlejší.“¹⁰⁴ Noviny byly podporovány různými českými korporacemi a ústavy. Ty do nich také přispívaly svými články a platily si v nich inzerci.¹⁰⁵

Jménem musíme však ještě zmínit pár dalších přispěvatelů. Jedním z významných přispěvatelů Trutnovského věstníku byl český učitel z Podmoklů Jan Vladimír Charvát. Než začal přispívat do tohoto listu, měl za sebou již dlouhou éru přispívání i do jiných menšinových periodik a byl součástí několika redakcí.¹⁰⁶ Jím podepsaný článek najdeme už v červnovém čísle z roku 1904 *Slované v Německu*.¹⁰⁷ Do jeho repertoáru patřily články nejen o češtví, ale především, kvůli jeho profesi, o českém menšinovém školství v Podkrkonoší. Jeho články vynikaly především důkladnou rešerší a bohatým statistickým materiálem, kterým své poznatky dokládal. Jeden z jeho největších článků, uveřejněný v Trutnovském věstníku, byl článek na pokračování *České děti v německých školách*.¹⁰⁸ Do Trutnovského věstníku přispíval až do své smrti v roce 1906.¹⁰⁹

Dalším pak byl Jindřich M. Vlček. Aktivista z Malých Svatoňovic, člen i zakladatel mnoha tamějších českých spolků a pozdější starosta této obce za první republiky, přispíval do Trutnovského věstníku někdy od roku 1906. Tematicky se věnoval Národní jednotě severočeské, jejíž odnože byl v Malých Svatoňovicích členem a pomáhal ji tam i zakládat,¹¹⁰ dále dodával zprávy z dění v české menšině na Úpicku a pravděpodobně od 12. září 1907 (19. čísla VI. ročníku Trutnovského věstníku) řídil a spravoval jednu z jeho příloh, tedy Úpický věstník pod patronátem Vzdělávacího sboru okresu úpického. Z důvodu problémů s financováním neměl pravděpodobně Úpický věstník jako příloha delšího trvání. Ve Státním okresním archivu v Trutnově se ještě dochovala čísla Úpického věstníku z 16. ledna 1908 (označené jako číslo 5), 20. ledna 1908 (označené jako číslo 6), 23. dubna 1908 (číslo 8), 17. září 1908 (číslo 10) a posledním dochovaným Úpickým věstníkem bylo číslo 12 z 3. prosince 1908.

Později Vlček provozoval své vlastní regionální noviny. Byly jimi **Věstník osvětové, menšinové a veřejné práce severovýchodních Čech, Podkrkonošský kraj, Jestřebí hory. Věstník Lyžařského klubu Jestřebích hor, odboru Klubu čsl. turistů, lyžařského odboru**

¹⁰⁴ Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 9.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Trutnovský věstník. 23. 6. 1904, roč. III., č. 13, str. 1.

¹⁰⁸ Článek vycházel na pokračování v 18. až 24. čísle IV. ročníku Trutnovského věstníku mezi 31. 8. a 23. 11. 1905. Většinou byl umístěn na druhé nebo třetí straně.

¹⁰⁹ Trutnovský věstník. 8. 10. 1906, roč. V., č. 21, str. 3.

¹¹⁰ Lokvenc, Jirásek a Vašata 2010: str. 18.

KČT a lyžařského odboru Sokola v Malých Svatoňovicích a především noviny **Naše menšiny**, které Vlček vydával až do mnichovského diktátu.¹¹¹

Dalším přispěvatelem, který sice přispíval i do Trutnovského věstníku, ale více do jeho pokračovatele Věstníku krkonošského, byl vrchlabský menšinový učitel Robert Turka. Již jako mladý absolvent vstoupil Turka do řad Ústřední matice české, tedy organizace starající se a pomáhající zakládat a udržovat české menšinové školy. Mladý učitel pomohl například zřídit českou menšinovou školu v Novém Světě (u Harrachova). Později, asi v roce 1912, byl převelen do Vrchlabí, kde ho Ústřední matice školská jmenovala jako řídícího učitele místní menšinové školy. Turka sem přijel pravděpodobně hned zkraje roku 1913 a okamžitě se stal aktivním členem místní české menšiny.¹¹²

Kdy začal přispívat do listu je těžké určit, v roce 1911 tam napsal delší úvahu do jubilejního čísla, v roce 1912 Krkonošský věstník přetiskl jeho článek *Národnost. menšiny dle úř. statistiky r. 1910 na Jilemnicku a Jablonecku*, který napsal pro Menšinovou revue.¹¹³ Do novin přispíval články o Ústřední matici školské a českém menšinovém školství na Vrchlabsku. Hodně prostoru dostal například ve speciálním „Vrchlabském čísle“ z 26. července 1913.

Posledním přispěvatelem, kterého bych ráda zmínila, byl Josef Janda. Rodák z Horní Branné, písmák a kronikář,¹¹⁴ přispíval do Trutnovského věstníku asi někdy od roku 1912, potom pokračoval do Věstníku krkonošského. Zabýval se historií regionu, sociální tematikou, přispíval do rubriky Hlídka sociální.

5.2 PERIODICITA

Noviny po celou dobu své existence vycházely čtrnáctidenně, vždy ve čtvrtek odpoledne s datem následujícího dne.¹¹⁵ Jejich nástupce Věstník krkonošský pak zachoval čtrnáctidenní periodicitu, avšak vycházel každý druhý pátek odpoledne s datem následujícího dne.¹¹⁶

Podle této periodicity vycházelo na každý ročník 26 čísel. Po našem pátrání v archivu musíme podotknout, že jsme při něm nenarazili na žádné dochované číslo prvního

¹¹¹ Lokvenc, Jirásek a Vašata 2010: str. 24

¹¹² Vašata 2010: str. 46-47

¹¹³ Věstník krkonošský. 22. 3. 1912, roč. XI., č. 6, str. 3.

¹¹⁴ Dvořák 2006: str. 9

¹¹⁵ Trutnovský věstník. 7. 12. 1904, roč. III., č. 25, str. 1.

¹¹⁶ Věstník krkonošský. 18. 1. 1913, roč. XII., č. 2, str. 1.

ročníku z roku 1902. K pravděpodobnému vysvětlení jsme dospěli po objevení dopisu vydavatele Jindřicha Calaby, který byl v připojen k prvnímu číslu III. ročníku ve sbírce v Národní knihovně v Praze. Calabův dopis z 3. března 1904 je odpovědí na původní žádost univerzitní knihovny, která žádala redakci Trutnovského věstníku o zaslání povinně odevzdávaných exemplářů prvního ročníku novin, což majiteli nařizoval tiskový zákon. Calaba univerzitní knihovně odepsal, že v I. ročníku Trutnovského věstníku vyšla před koncem roku 1902 pouze tři čísla. Dále dodal, že tato tři čísla však už universitní knihovně jednou odeslali, ale jsou ochotní jí je poslat znovu.¹¹⁷ Jestli k tomu došlo již nelze dohledat, každopádně jsem žádná čísla z prvního ročníku v archivech nedohledala.

Díky nálezům tohoto dopisu můžeme tedy tvrdit, že Trutnovský věstník začal vycházet až na konci roku 1902 a jeho první ročník měl pouhá tři čísla. Pokud by byla už od začátku dodržena striktní čtrnáctidenní periodicita, první číslo mohlo vyjít asi 27. listopadu 1902.¹¹⁸

5.3 ZPŮSOB PRODEJE PERIODIKA

Převážně plynul zisk Trutnovskému věstníku z předplatného. Roční předplatné činilo 4 koruny, od roku 1910 (IX. ročníku) 5 korun. Noviny ve svém záhlaví uváděly, že odběratelem se stane, kdo si ponechá zaslané číslo.¹¹⁹ Od roku 1902 do konce roku 1908 bylo v záhlaví periodika taktéž uvedeno, že předplatné je možno objednat i na půl roku za 2 K a jednotlivá čísla lze zakoupit za 16 haléřů.¹²⁰ Od 21. čísla IV. ročníku z 12. října 1905 bylo možné předplatné hradit na účet poštovní spořitelny 871.192.

Jako menšinové periodikum měl však Trutnovský věstník s vybíráním předplatného velké problémy. Často se v něm objevovaly výzvy redakce dlouhodobým neplatičům, ve kterých žádala o doplacení dlužné částky. Redakce nejčastěji apelovala na neplatiče skrze morální hodnoty a češství: „*Prosíme o zaslání předplatného a nedoplatků. Řada našich odběratelů není uznalá, neboť zůstali dlužní listu, který jen na správné placení svých čtenářů spoléhati musí – nelze pokládati za čin hrdinský.*“¹²¹ V jiných případech umístila redakce výzvu jako jednodstavcové krátké články do pravidelné rubriky, ale využila podobných apelačních technik. Neplatiče označovala za necitelné a nepoctivé čtenáře, kteří svou ignorací

¹¹⁷ Příloha č. 1.

¹¹⁸ První dochované číslo II. ročníku vyšlo 8. ledna 1903.

¹¹⁹ Trutnovský věstník. 7. 12. 1904, roč. III., č. 25, str. 1.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Trutnovský věstník. 9. 9. 1910, roč. IX., č. 18, str. 1.

ničí snahy menšinového listu a nepodporují ho. Podle redakce jim někteří čtenáři byli dlužni i za několik let zpětně.¹²²

Od začátku až do 13. čísla III. ročníku z 23. června 1904 bylo v záhlaví novin uvedeno, že čistý zisk z předplatného je určen Národnímu domu v Trutnově.¹²³ To se změnilo po převedení listu do rukou jeho zodpovědného redaktora Jindřicha Calaby¹²⁴ a od 14. čísla III. ročníku z 6. července 1904 až do 2. čísla V. ročníku z 18. ledna 1906 bylo v záhlaví novin uváděno, že periodikum vychází ve prospěch Národního domu v Trutnově,¹²⁵ ve kterém také sídlila jeho redakce a administrace. Podle Calaby šly až do převzetí listu do jeho správy výdělky z předplatného přímo na fond Národního domu, po jeho převzetí odváděl z těchto výdělků ročně 20 K na jeho podporu.¹²⁶

5.3.1 KONFISKACE

Na začátku 20. století měly rakouské úřady pravomoc zabavovat periodika, pokud se v nich objevovaly texty, kterými byl spáchán nějaký trestný čin. Takovéto konfiskace se dotkly i některých vydání Trutnovského věstníku. Vůbec první vydání, které bylo zkonfiskováno, bylo 11. číslo II. ročníku z 28. května 1903. Na třetí straně byla zabavena první zpráva *Čeští dělníci v Trutnově pozor!* z rubriky Zprávy místní. Místo ní bylo ponecháno prázdné místo s nápisem *Zabaveno*. Hned v dalším čísle pak noviny vždy vydaly vysvětlení od soudu. Konfiskaci z 28. května 1903 vysvětlil c. k. krajský jako tiskový soud v Jičíně po návrhu c. k. státního zastupitelství v Jičíně takto: „*Obsah článku (...) zakládá skutkovou povahu přečinu proti veřejnému pokoji a řádu (...). Zavádí se ve věci této, ježto na určitou osobu žaloba nepodána (...) objektivní nařízené zabavení jmenovaného tiskopisu (...), že zabavené exempláře mají býti zmařeny. (...) V článku dotyčném se k zášti proti hostinským Trutnovským tudíž proti jednotlivé třídě společnosti občanské vybízí, což zakládá skutkovou povahu přečinu proti veřejnému pokoji a řádu (...).*“¹²⁷

Podobné konfiskace zažil list za dobu své existence několikrát, což se u menšinového periodika v poněmčeném území nelze divit. Nejtvrději ho zasáhla asi v roce 1906, kde byla

¹²² Trutnovský věstník. 12. 3. 1908, roč. VII., č. 6, str. 5.

¹²³ Trutnovský věstník. 23. 6. 1904, roč. III., č. 13, str. 1.

¹²⁴ Trutnovský věstník. *Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“*. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

¹²⁵ Trutnovský věstník. 18. 1. 1906, roč. V., č. 2, str. 1.

¹²⁶ Trutnovský věstník. *Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“*. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

¹²⁷ Trutnovský věstník. 10. 6. 1903, roč. II., č. 12, str. 1.

po sobě zkonfiskována hned dvě čísla,¹²⁸ což pro list znamenalo ohromnou finanční zátěž, protože je musela opravit, znovu vytisknout a rozeslat odběratelům zdarma.¹²⁹

5.4 ZÁKLADNÍ POPIS PERIODIKA A ROZVRŽENÍ STRAN

Velikost Trutnovského věstníku se nijak neměnila, výška stránky byla přibližně 39 centimetrů a šířka asi 28 centimetrů. Počet stran novin závisel hodně na množství článků a materiálů, které měl vydavatel pro dané číslo k dispozici. V prvních ročnících se počet stran držel nejvíce u čísla 8, občas i 10, v pozdějších letech vydávání novin se počty stran pohybovaly nejčastěji mezi 10 až 12. Stránky, které byly věnované textové výplni, se sestávaly ze tří sloupců, do kterých byl text členěn. U inzertních stran (a později i u inzerátů umístěných mezi články) k žádnému dělení stran nedocházelo. Celkově tedy můžeme říct, že co se vzhledu týče, můžeme Trutnovský věstník považovat za velmi konstantní a vcelku neměnný.

5.5 VÝVOJ VZHLEDU PERIODIKA

Pro své potřeby si vývoj tohoto čtrnáctideníku rozdělíme na tři hlavní období definované především změnou jeho názvu. Následně v daných obdobích budeme sledovat změny jednotlivých prvků novin, kterými budou záhlaví a zápatí, layout titulní strany, používané grafické prvky (včetně využívání nových technologických výtvarných prvků) a rubriky.

5.5.1 TRUTNOVSKÝ VĚSTNÍK

První vývojová éra Trutnovského věstníku začala v roce 1902, kdy vyšla jeho první tři čísla. Trvala do 13. čísla z 28. června 1912, kdy došlo k přesídlení redakce z Trutnova do Jilemnice a změně názvu novin na Věstník dříve trutnovský. Celkem tedy tato éra trvala přibližně 10 let.¹³⁰

¹²⁸ Jednalo se o 6. a 7. číslo V. ročníku z 15. 3. a 29. 3. 1906.

¹²⁹ Trutnovský věstník. 12. 4. 1906, roč. V., č. 8, str. 3.

¹³⁰ Přesný čas nelze určit, protože se nedochovalo datum vydání prvního čísla Trutnovského věstníku.

5.5.1.1 ZÁHLAVÍ A ZÁPATÍ

5.5.1.1.1 1903 AŽ 1905

Trutnovský věstník započal svou éru s vcelku jednoduchým záhlavím. Měl ho od roku 1903¹³¹ až do roku 1906. Zabíralo velmi zhruba asi čtvrtinu horní části titulní strany novin. Hlavním prvkem byl tučnými verzálkami vyvedený název novin *Trutnovský věstník*. Pod ním byl umístěn jeho podtitul *Orgán českých menšin českého severovýchodu*, na který byl použit vizuálně odlišný font písma podobný třeba dnešnímu fontu Courier. Nad názvem novin byla tučná oddělovací čára a nad ní vlevo umístěn údaj o čísle (*Číslo I.*), uprostřed údaj o datu a místě vydání (*V Trutnově, dne 8. ledna 1903*) a vpravo údaj o ročníku (*Roč. II.*). Pod podtitulem se ve třech, netučnými čarami oddělených obdélnících nacházely další údaje. V levém oddílu se malým písmem na třech řádcích nacházel nápis *Redakce a administrace/v „Národním domě“ v Trutnově/v I. patře*. Uprostřed se text nacházel na dvou řádcích. Na prvním bylo tučným písmem podobného fontu, jakým byl vyhotoven název novin, napsáno, že vychází čtrnáctidenně, vždy ve čtvrtek odpoledne. Pod tím již netučným, menším běžně strojovým písmem byl údaj o předplatném (*Předplatné: na celý rok 4 K, na ½ roku 2 K. Jednotlivá čísla po 16 ha*). V pravém oddíle byl na čtyřech řádcích obvykle napsaný text *Odběratelem stává se, kdo zaslané mu/číslo si ponechá. Inseráty se počítají/levně, platí se předem a jsou splatné a ža-/lovatelné v Trutnově*. Pod těmito třemi kolonkami byl ještě mezi dvěma tučnými čarami, stínovanými po vnitřních stranách čarami tenoučkými, větším písmem nápis *Čistý výnos určen „Národnímu domu“ v Trutnově*. Po této informaci již na stránce začínal text. V této části svého vývoje Trutnovský věstník ještě neměl číslované strany, takže žádný druh záhlaví na ostatních stranách neexistoval.

V tomto období se občas nad záhlavím na titulní straně objevovaly různá upozornění. Jednalo se o naléhavé informace od redakce pro své čtenáře. Objevilo se například v 11. čísle II. ročníku z 28. května 1903, které mělo nad klasickým záhlavím ještě umístěnou tučně zvýrazněnou větu *Po konfiskaci opravené vydání!* Ta byla ještě navíc umístěna mezi kresbami dvou ručiček na ni ukazujících. Druhým příkladem, který byl častý i v pozdějších letech, byl případ umístění na stejné místo výzvy čtenářům o zaplacení nedoplatků. Například ve 24. čísle II. ročníku z 26. listopadu 1903 na toto místo list uveřejnil prosbu o zaplacení nedoplatků a zároveň i o obnovení předplatného na III. ročník

¹³¹ Čísla z prvního ročníku z roku 1902 se nedochovala.

Naprostu stejné zápatí pak noviny měly až do 14. čísla III. ročníku z 6. července 1904, kdy došlo ke změně v textu mezi tučnými čarami na *Ve prospěch „Národního domu“ v Trutnově*. Po obou stranách měla tato věta vedle sebe umístěné dvě vlnovky. Ty ovšem vymizely hned od 21. čísla stejného ročníku z 29. září 1904.

Další změna přišla hned s 16. číslem téhož ročníku z 4. srpna 1904. Mezi podtitulem a třemi oddíly s textem se objevil nový nápis *Vyznamenán r. 1903 na výstavě Hořické čestným diplomem a právem ražení zlaté medaile*.

V 21. čísle IV. ročníku z 12. října 1905 došlo k přidání informace o účtu redakce Trutnovského věstníku u poštovní spořitelny do levé kolonky k informaci o umístění redakce a administrace.

Stručně ještě můžeme zmínit nejdůležitější zápatí na poslední straně novin, které obsahovalo malým obyčejným písmem informace o majiteli a tiskárně. Jednalo se o větu *Majitel, vydavatel a zodpovědný redaktor JINDŘICH CALABA. – Tiskem A. NEUBERTA v Jilemnicích*. Dále se v zápatí vyskytovaly už jen výjimečně různé inzeráty. Například v 18. čísle IV. ročníku z 31. srpna 1905 se na titulní straně v zápatí nacházela pětiřádková reklama na Městskou spořitelnu v Úpici.

5.5.1.1.2 1906 AŽ 1908

První design záhlaví se udržel po čtyři ročníky vydávání Trutnovského věstníku. S jeho pátým ročníkem přišlo i nové záhlaví. Toto záhlaví pak měl od roku 1906 do roku 1908. Z původní čtvrtiny titulní strany zabíralo nové záhlaví jen asi její pětinu. Vrch byl orámovaný jednoduchou vlnovkou, spodek pak vlnovkou dvojitou. Mezi nimi byly zaneseny všechny důležité informace. V levé polovině byl tučnými velkými písmeny napsán na dvou řádcích název novin *Trutnovský/Věstník*. Vedle slova Věstník a tečky za ním pak byly přidány dvě pomlčky. V pravé polovině se nacházely všechny zbylé věty z původního záhlaví. Na prvním řádku byl verzálkami uveden jeho podtitul, pod ním mezi dvěma pomlčkami verzálkami údaj o vycházení ve prospěch Národního domu, pod tím již klasickým písmem informace o periodicitě a ceně, na třetím řádku bylo uvedeno sídlo redakce a poslední dva řádky informovaly o tom, kdo je odběratel a o inzerátech. Pozice údajů o čísle, místě a datu vydání a ročníku zůstaly stejné, jen číselný údaj o čísle byl nyní psán tučně.

I v tomto období se nad klasickým záhlavím objevovala různá upozornění od redakce. Opakovala se upozornění o konfiskaci i nedoplatcích.

Hned první změna v záhlaví přišla v 3. čísle z 1. února 1906, kdy byl první řádek a poslední dvouřádek vizuálně oddělen polodlouhými čárkami. Ta spodní zmizela od 14. čísla VI. ročníku z 4. července 1907. U téhož čísla došlo pak k další drobné změně. Text o sídle redakce a administrace byl odstraněn a nahrazen větou *Dopisy a peněžní zásilky řízeny buďtěž na adresu „Trutnovský Věstník“ v Trutnově.*

Zápatí s tiráží na poslední stránce bylo stále stejné. Na ostatních stránkách s textem se v zápatí opět čas od času objevovaly reklamy. Například v 18. čísle V. ročníku z 30. srpna 1906 se na páté straně objevila v zápatí reklama na Kolínskou cikorku. Vizuálně byla od textu oddělena dvojitou čarou.

5.5.1.1.3 1909

S úplně novým záhlavím přišel Trutnovský věstník v VIII. ročníku. Velikostně zůstává přibližně stejné, graficky je shora i zdola ohraničeno tučnou čarou, která má u své vnitřní strany čáru tenkou. Graficky nejzajímavěji je v tomto případě zpracován název novin. Levou polovinu záhlaví zabírá velkými verzálkami napsané slovo *Trutnov*, a to bezpatkovým písmem.¹³² Na pravé polovině je jako první nahoře umístěn verzálkami dopsaný zbytek názvu *ský věstník*, už ale písmem patkovým. Pod ním je uveden podtitul listu, poté následují upravené věty o periodicitě (*Vychází každý druhý čtvrtek*) a o předplatném (*Předplatné 4 K ročně*). Na posledních dvou řádcích je zkrácená informace o odběratelích a inzerátech (*Odběratelem se stává, kdo zaslané mu číslo si ponechá. Inzeráty/jsou splatné a žalovatelné v Trutnově*). Tyto tři sekce jsou potom graficky odděleny od sebe navzájem za pomoci dvojitých čar, které mají na každém svém konci umístěný malý čtvereček. Informace o čísle, místě a datu vydání a ročníku se nezměnily. Celkově však toto záhlaví prodělalo zatím největší vývoj. Došlo u něho k největší redukci textu, který obsahoval, a stalo se výraznějším.

V zápatí se opět objevovaly reklamy a inzeráty. Bylo jich více než v minulých obdobích a byly výrazněji graficky upraveny. Jednalo se třeba o inzerát z titulní strany 9. čísla VIII. ročníku z 7. května 1909 na vysokoveselskou cikorku Bukovku. Zápatí na poslední straně s tiráží zůstalo stejné.

5.5.1.1.4 1910

S novým rokem přišly i drobné změny v záhlaví. Slovo *Trutnov* bylo již napsáno patkovým písmem a nebylo přes celou levou polovinu. Vedle něho byl stále dovětek názvu

¹³² Poprvé bylo použito bezpatkové písmo v názvu novin.

a pod tímto dovětkem jeho podtitul. Od minulého záhlaví byl však odlišen tučným a bezpatkovým písmem. Pod ním se nacházela dvojitá čára, která ho oddělovala od věty *Vychází každý druhý čtvrtek ráno s datem dne následujícího*. Tato věta končila asi ve stejné úrovni jako slovo *Trutnov* vlevo. Pod nimi se nacházely pod sebou vystředěné věty o předplatném za 5 K ročně, kdo a za jakých podmínek se stává předplatitel a kde jsou splatné a žalovatelné inzeráty. První byla napsána větším písmem, ty zbylé ovšem písmem tučným. Údaje o čísle a podobně nad linkou se opět nezměnily.

Zároveň se záhlaví objevovalo i na dalších stranách. U vnitřního okraje bylo uvedené číslo listu, uprostřed název listu a u vnějšího okraje aktuální strana.

Výjimečné záhlaví můžeme nalézt u 20. čísla IX. ročníku z 7. října 1910, kdy se na titulní straně nacházel celostránkový obrázek. Záhlaví bylo radikálně zmenšeno, verzálkami byl napsán název, vedle něho jeho podtitul a pod ním do malého odstavečku uvedeny zhuštěně všechny důležité informace

Poprvé došlo i ke změně zápatí s tiráží, jednalo se ovšem pouze o změnu textu o nové tiskárně. Graficky zůstala tiráž zpracována naprosto stejně.

5.5.1.1.5 1911 AŽ ČERVENEC 1912

Naprosto nové a graficky nejzajímavěji zpracované záhlaví uvedly noviny na trh s X. ročníkem v roce 1911. Jednalo se o velký obdélník z dvojitě čáry, z jehož spodní stěny vyrůstaly dva geometrické útvary připomínající stromy. Velkými verzálkami byl ve dvou řádcích pod sebou uveden název novin, pod ním menším bezpatkovým písmem jeho podtitul a pod ním na dvou řádcích zhuštěně všechny důležité informace. Tam došlo pouze k přidání dovětku *i s poštovním* za předplatné. Údaj o čísle přestal být psán tučně a od 15. čísla stejného ročníku byl psán obráceně (*15. číslo*), jinak se nad linkou nic nezměnilo.

Jubilejní číslo z konce prosince 1911¹³³ bylo ozvláštněno červeným titulem *jubilejní číslo* a červeně natištěnými kyticemi po jeho pravé i levé straně.

U zápatí se v tomto období nic nového nevyskytlo.

5.5.1.2 TITULNÍ STRANY

Titulní strana novin je dnes jejich výstavní komoditou. Čtenáři se dnes neorientují už jen podle titulu či obsahu, ale i podle toho, které obálka a titulní strana je zrovna na pohled

¹³³ Trutnovský věstník. Konec prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 1.

zaujme. Na začátku 20. století to však ještě tak nebylo. Titulní strany Trutnovského věstníku byly vesměs jednoduché a obsahovaly především textovou náplň. Postupem času se na nich začaly výjimečně objevovat obrázky nebo různé zajímavé ozdobné prvky.

Ze začátku se list prezentoval velmi obyčejnou titulní stranou a layoutem. Text byl členěn do tří sloupců. Čtvrtina vrchní části byla vyhrazena záhlaví s názvem novin a důležitými informacemi o periodiku. Zbýlý prostor rozdělovala černá tučná čára přibližně na dvě poloviny. V první polovině se objevoval hlavní článek čísla, který často pokračoval na další stranu. Pokud byl kratší, nebylo divné, když se tam objevil i začátek dalšího článku. V dolní polovině byl pak umístěn článek zabývající se odlehčeným tématem. Často se jednalo o historii, přírodu, cestování, svátky, známou kulturní osobnost či nějakou úvahu. V levém sloupci se nacházel obdélníkem rámovaný nadpis této rubriky Feuilleton. Pokud ovšem zrovna žádný text vhodný do této rubriky redakce neměla, vyřešila to jednoduše – rubriku prostě nezařadila. Místo toho titulní strana zůstala nerozdělená a celou jí pokrývaly obyčejné články nebo další rubriky.¹³⁴ Občas byla rubrika Feuilleton nahrazena rubrikou Besídka. Pokud se jednalo o nějaké odlišení obsahu článků v těchto rubrikách, významných rozdílů jsme si nepovšimli.

Někdy se v levém sloupci horní poloviny strany objevovaly různé výzvy, upomínky nebo oznámení. V 4. čísle II. ročníku z 19. února 1903 se na tomto místě například objevil nápis *Čechové, pamatujte „Národního domu“ v Trutnově*. Pod ním pak bylo umístěno osmiřádkové oznámení o lidech a organizacích, které Národní dům podpořili, a jakou částkou.

Vůbec první speciální titulní strana listu vyšla v 13. čísle II. ročníku z 25. června 1903. Číslo redakce věnovalo mistru Janu Husovi.¹³⁵ Na titulní straně se objevil otištěný jeho malý portrét a kolem něho ozdobné květiny. Bylo to tedy první vydání, které obsahovalo jiný otištěný obrázek než inzerci.

Nebudu vyjmenovávat všechny odlišné titulní strany, zmíním vždy ty, které přinesly něco nového. Další zajímavá první strana tak vyšla v 4. čísle III. ročníku z 18. února 1904. Na ní se objevila celostránková pozvánka na slavnostní divadelní večer v Národním domě v Trutnově. Na horní polovině strany byla další pozvánka v 16. čísle stejného ročníku z 4. srpna 1904. Pozvánka na každoroční velkou lidovou slavnost v Trutnově byla ohraničena zdobným širokým rámečkem.

¹³⁴ Trutnovský věstník. 2. 4. 1903, roč. II., č. 7, str. 1.

¹³⁵ Redakce se Janem Husem zabývala opakovaně. Věnovala mu vždy speciální titulní stranu.

Stejný rámeček byl pak použit i hned v následujícím čísle z 18. srpna 1904 a také na titulní straně. Tam ohraničoval báseň *Zápis do německé školy* a článek *České dítě do české školy*. Na titulní straně 21. čísla stejného ročníku z 13. října 1904 se objevil také, ohraničoval tam celostránkový otevřený dopis c. k. ministerstvu obchodu jako správci c. k. pošty a telegrafu ve Vídni od redakce a administrace listu.

Nově graficky zpracovaný rámeček ohraničoval titulní stranu 14. čísla IV. ročníku z 6. července 1905. Číslo bylo opět věnováno památce mistra Jana Husa, o jehož životě a významu pro český národ byl i první článek. Druhým článkem v rámečku bylo pokračování fejetonu z minulého čísla. Text v rámečku byl výjimečně rozdělen jen na dva sloupky a uprostřed byl kreslený obrázek hořícího Husa na hranici v Kostnici.

Velký kreslený obrázek se poprvé na titulní straně objevil v 16. čísle IV. ročníku z 3. srpna 1905. Jednalo se o kreslenou parafrázi na pohádku o Jeníčkovi a Mařence. Stará a ošklivá ježibaba (doslova nazvaná jako *přelejvárna*) na něm lákala dvě malé děti na lopatu (s nápisem *úplatky rodičům a dary dětem*), aby je mohla strčit do pece (*germanisace*). Pod ní byla pak ve čtyřech sloupcích napsaná báseň, která popisovala danou pohádku a přirovnávala ji k situaci, při které se v Trutnově Němci snažili poněmčovat česká dítka právě tím, že je nutili nebo přemlouvali k zápisu do německé školy: „*Zve babice Germanisace!/Ne z perníku – ze zlata kryt,/ne chaloupku – palác má, hladce/a úlisně vábí v svůj byt. (...) Jen děti své uchraňme, děti!/Jim jazyk z úst nedejme rvát,/pak věru se netřeba chvětí/a o příští osud náš bát./Pak dosáhnem‘, o čem dnes v touze/jen v smělych svých sníváme snech,/že nebude cizincem pouze,/leč pánem ve vlasti své Čech!*“ Báseň byla velmi emotivní, protiněmecky orientovaná a odrážela výstižně i silné protiněmecké (a z druhé strany naopak protičeské) postoje v tehdejší Trutnově. Nejzajímavější bylo, že obrázek byl pravděpodobně mezi čtenáři tak úspěšný, že ho o dva roky později redakce použila znovu, tentokrát však zmenšený jen na horní polovině strany.¹³⁶ Další celostránkový obrázek na titulní straně se pak objevil až v 20. čísle IX. ročníku z 7. října 1910. Obrázek vysvětlovala báseň napsaná pod ním. Šlo o německou delegaci, která se vypravila za personifikovanou Cholerou, aby vyhubila české obyvatelstvo z Trutnova: „*Kéž ach kosy tvojí klání,/všecky Čechy pochová,/neb jen takto se zachová/německý ráz Trutnova.*“

Čtvrté číslo V. ročníku z 15. února 1906 přineslo do Trutnovského věstníku také jednu novinku. Poprvé byla do plochy určené pro text zakomponovaná inzerce. Jednalo se

¹³⁶ Trutnovský věstník. 29. 8. 1907, roč. VI., č. 18, str. 1.

o obrázkový inzerát na Kathreinerovu Kneippovu sladovou kávu a byl umístěn ve středu titulní strany.

Velkou osobností byl pro menšinový list vedle Husa také Svatopluk Čech, kterému, kromě menších článků, věnovala redakce k jeho 60. narozeninám titulní stranu 5. čísla V. ročníku z 1. března 1906. Článek shrnující vlastencův život, jeho díla a myšlenku všeslovanství¹³⁷ napsal pravděpodobně Max Lederer.¹³⁸ Další slavná osobnost, která upoutala českou redakci, byl Karel Havlíček Borovský. K 50. výročí jeho smrti umístila redakce na titulní stranu listu jakýsi jeho nekrolog, nechybělo ani umělecké orámování.¹³⁹

Typická byla pro Trutnovský věstník také provolání. Umisťována byla jak na celou přední stranu, tak i na její polovinu nebo pod záhlaví. Nejčastěji se jednalo o volební provolání, která měla instruovat Čechy, koho v následujících volbách podpořit.¹⁴⁰

První fotku otiskli na první stránce listu v 1. čísle X. ročníku 13. ledna 1911. Jednalo se o třídní foto dětí z Nového Světa, které doprovázelo provolání Národní jednoty severočeské o situaci právě v této krkonošské vsi.

Speciální vzhled mělo také jubilejní číslo z konce prosince 1911. Věnovalo se 10. výročí vydávání listu a na titulní straně byla poprvé při tisku těchto novin použita červená barva.

Během X. a XI. ročníku se na přední straně v zápatí objevoval prostor s reklamou, kam bylo možné nalepit si různé známky či samolepky. Jednalo se o známku z Výstavy okresu Chlumeckého,¹⁴¹ známku o kávě,¹⁴² známku o loterii Národní jednoty severočeské,¹⁴³ známku o tkalci Aloisi Kadavém z Jilemnice¹⁴⁴ a jednu nedochovanou.¹⁴⁵ K čemu sloužily jsme nedohledali.

Layout první strany měl list více méně ve stejné podobě od začátku až do roku 1911.¹⁴⁶ V tomto roce došlo k vymizení rubriky Feuilleton. Strana přestala být

¹³⁷ Taktéž panslavismus.

¹³⁸ Článek je podepsán pseudonymem Caro, který je připisován právě Ledererovi (viz. Max Lederer na straně 18).

¹³⁹ Trutnovský věstník. 19. 7. 1906, roč. V., č. 15, str. 1.

¹⁴⁰ Jednalo se například o 4., 5. a 7. číslo VII. ročníku z roku 1908.

¹⁴¹ Trutnovský věstník. 21. 7. 1911, roč. X., č. 15, str. 1.

¹⁴² Trutnovský věstník. 4. 8. 1911, roč. X., č. 16, str. 1.

¹⁴³ Trutnovský věstník. 23. 9. 1911, roč. X., č. 19, str. 1.

¹⁴⁴ Trutnovský věstník. 3. 5. 1912, roč. XI., č. 9, str. 1.

¹⁴⁵ Trutnovský věstník. 6. 10. 1911, roč. X., č. 20, str. 1.

¹⁴⁶ Poslední fejton na titulní straně můžeme datovat do 7. 4. 1911 do 7. čísla X. ročníku. Fejtony ale z novin jako takových úplně nevyšly, jen se přesunuly na vnitřní strany. Zpátky na titulní stranu se vrátily u Věstníku krkonošského.

rozdělována na poloviny a objevovalo se tam čím dál tím víc inzerátů, které zabíraly pořád větší plochu.

5.5.1.3 GRAFICKÉ PRVKY

Ve své podstatě byl Trutnovský věstník graficky velmi jednoduše zpracovaný. Obrázky a zdobné prvky se zpočátku používaly jen u inzerce, která ale byla, co do zpracování, graficky opravdu pestrá. Grafika nebyla vždy v každém čísle stejná. Občas pro oddělení názvu rubriky použila redakce jeden prvek, občas jiný. Nic tedy nebylo pevně stanovené a bylo velmi jednoduché s grafikou listu experimentovat.

Grafika novin byla od prvních ročníků postavena hlavně na používání čar. Využívala se tučná černá čára, která oddělovala obsahově rozdílné úseky. K oddělování článků v jednom tematickém bloku se používala zkrácená tenká čára, tři větší tečky a od V. ročníku i různé malé obrázky. Dále se používalo obdélníkové ohraničení rubriky Feuilleton. To bylo opět tvořeno černou nepřerušovanou čarou, ale tenkou. K oddělení názvu rubrik se používaly středně silné čáry z obou stran nebo jen seshora. Pro oddělování výzev v textu od článků se používala tučná vlnitá čára. Také se tu vyskytovala tučná písmena, podtržení slov, kurzíva a prokládání písmen mezerami. Z piktogramů se nejčastěji využíval obrázek ukazující ruky, kříž a hvězda pro odkazování. Později se v listu začaly objevovat i různé zdobné rámečky. Často byly inspirované květinovými a rostlinnými motivy, ale nejenom jimi.

První prvek zajímavějšího tvaru se v textu objevil v 11. čísle II. ročníku z 28. května 1903. Jednalo se o dvě propletené čáry, které svrchu a zespoda ohraničovaly *Pozvání ku předplacení*. Další grafický prvek byl pak použit ve 13. čísle stejného ročníku z 25. června 1903, kde byl otisknut první obrázek mimo inzerci. Jednalo se o portrét mistra Jana Husa z profilu. Ohraničen byl květinami.

První velkoformátový obrázek byl použit v 16. čísle IV. ročníku z 3. srpna 1905. Zmiňovala jsem jej už v oddíle 5.5.1.2 Titulní strany. Jednalo se o parafrázi na pohádku O perníkové chaloupce.

Uvést můžeme také první tabulku uveřejněnou v těchto novinách. Jednalo se o doplňkovou grafiku k článku *Knihovny v okr. úpíckém*, který uveřejnila redakce v 8. čísle IV. ročníku z 13. dubna 1905. Tabulka byla umístěna do jednoho sloupce vertikálně, i když byla vytvořena pro horizontální umístění.

V 24. čísle VIII. ročníku z 17. prosince 1909 došlo k další výraznější změně v grafickém zpracování. Tentokrát se jednalo o nadpisy rubrik. Začaly být ohraničovány a z pravé i levé strany mělo toto ohraničení umístěno drobné obrázky. Opět se nejčastěji jednalo o květiny, ale i geometrické útvary a symboly.

Další nový výrazný prvek přišel s jubilejním číslem z konce prosince 1911. Poprvé byla v tomto listu použita jiná barva než černá. Nápis *jubilejní číslo*, letopočty a rámeček na přední straně byly natištěny červenou barvou. Zároveň na 10. straně použila redakce červenou barvu k zvýraznění několika informací v inzerátu Občanské záložny ve Vršovicích.

5.5.1.4 RUBRIKY A TÉMATA

Trutnovský věstník byl českým menšinovým periodikem, který vycházel v převážně německém území. Z toho také vycházela témata jeho článků a jeho rubriky. Noviny se zajímaly o české kulturní, společenské a politické regionální dění, burcovaly k aktivnímu češství, přinášely novinky z jednotlivých měst a vesnic z regionu, reagovaly na nové zákony a vyhlášky dotýkající se menšin, informovaly o bojích českých menšinových škol, reagovaly na články psané v trutnovských německých novinách a také na proslovy německých politiků a činovníků města, uveřejňovaly výzvy k podpoře menšinových spolků a aktivit, podávaly zprávy o událostech a významných osobnostech, přinášely články úvahové i oddechové. Věnovaly se i politice Rakouska, zprávám ze zahraničí, sportu a národohospodářským tématům.

V každém čísle se vždy objevil alespoň jeden dlouhý článek na nějaké důležité téma. Dnes bychom ho nazvali úvodníkem. Záleželo hodně na množství materiálů, které měla redakce zrovna k dispozici pro dané vydání, ale většinou byly tyto články dva. Méně často se jich objevovalo i více, ale nebylo to nijak neobvyklé.

Co se týče rubrik, Trutnovský věstník byl v zařazování a vyřazování rubrik velmi benevolentní. Umístění rubrik do jednotlivých čísel vycházelo hlavně z toho, jestli do nich měl list co dát. Nemůžeme tedy hovořit asi o pravidelných rubrikách, můžeme je spíše rozdělit na ty častější a ty nárazovější. Všechny rubriky, o kterých budeme tedy nyní hovořit, se nemusely v novinách vyskytovat v každém čísle.

Součástí novin byl dlouho článek v rubrice Feuilleton, který byl umístěný nejprve na spodní polovině první strany, od roku 1911 na stranách vnitřních. Někdy byla rubrika nazvaná i jako Besídka. Zde byly publikovány články odlehčenějšího rázu. Pojednávaly o historii míst, měst a osobností, zabývaly se přírodou, kulturou, slavnými osobnostmi,

zahraničím, často obsahovaly i edukační prvky. Mnoho z těchto článků bylo přejímáno z jiných časopisů nebo z knih. Méně často zde byly publikovány básně, jednou i článek na pokračování psaný jako divadelní inscenace. *Po zápise* reflektoval zprávy o tom, jak bylo vyhrožováno českým rodičům, aby nedávali své děti do českých škol, protože jinak přijdou o práci a bydlení.¹⁴⁷

Samotné rubriky se začaly formovat v prvním a druhém čísle II. ročníku.¹⁴⁸¹⁴⁹ Jako první uvedeme rubriky přinášející zprávy z Trutnova a dalších měst v regionu. Označení nesly vždy podle místa, o kterém referovaly. Tyto rubriky pak provázely Trutnovský věstník celou jeho existencí. Občas došlo k mírnému poupravění názvu rubrik, jako bylo například ze Zprávy místní na Zprávy denní a místní nebo z Úpice na Úpicko, někdy je prostě redakce zaměňovala v jednotlivých číslech bez větší logiky. Nejčastěji se tedy v Trutnovském věstníku objevovala rubrika přinášející zprávy z Trutnova, což byla rubrika Zprávy denní (Místní a denní zprávy, Zprávy místní i denní). Z rubrik s informacemi z dalších měst se některé vyskytovaly běžně, některé vzácněji. Často se stávalo, že se některé objevovaly pravidelně jen po nějaké časové období, pravděpodobně když zrovna redakce spolupracovala s nějakým dopisovatelem z tamějšího města či vsi. Celkově to pak byly rubriky Úpice (Úpicko), Vrchlabí (Vrchlabsko), Českodubsko, Králové Dvůr nad Labem (Dvůr Králové n. L., Dvůr Králové), Z kraje Krušnohorského, Jilemnicko, Hostinné, Hořice, Nová Paka, Podmokly n. L. (Podmoklí n. Lab.), Červený Kostelec, Liberecko, Žaclěř, Landškroun (Lanškrounsko), Proruby, Nový Svět (Nový Svět v Krkonoších), Broumov (Broumovsko), Königshau, Vrajt u Jánských Lázní, Králíky, Dolní Staré Město u Trutnova, Jablonec n. Jiz., Hronov, Jaroměřsko, Vysoké n. Jiz. a Raketnice. V těchto rubrikách se čtenář mohl dočíst o novinkách z dané lokality, o schůzkách spolků, o úmrtích a svatbách, řešily se zde spory mezi menšinou a Němci, školství, práce i drby.

Další rubriky bychom mohly nazvat jako kulturní. V těchto rubrikách redakce doporučovala nové knihy, zvala na kulturní akce a speciální rubriky zvaly a referovaly o krajinných výstavách. Můžeme o nich říci, že pokud redakce jednu z rubrik zrušila, její obsah se prostě přesunul do jinak pojmenované rubriky. Jinak ale šlo obsahově prakticky o to samé, jen pod novým názvem. Z počátku byla pravidelně publikována rubrika Umění a literatura, následovala Listárna redakční, Naše knihy, Zprávy výstavní,

¹⁴⁷ Trutnovský věstník. 24. 2. 1911, roč. X., č. 24, str. 1-2.

¹⁴⁸ Trutnovský věstník. 8. 1. 1903, roč. II., č. 1.

¹⁴⁹ Trutnovský věstník. 22. 1. 1903, roč. II., č. 2.

Novinky knižní a časopisecké, Literatura, Literární hlídka, Rozhledy literární, Písemnictví, Krajinné výstavy a Divadlo.

V průběhu existence novin se v nich také vyskytovaly rubriky, které byly věnované informacím a zprávám od různých spolků. Ty si obsah většinou vytvářely samy. Zmínit můžeme Zprávy spolkové, Věstník sokolský, Věstník úpického okrsku Nár. Jed. Sev., Krkonošskou župu divadelních ochotníků se sídlem v Branné (později přejmenovanou na I. krkonošskou župu div. ochotníků se sídlem v Branné), Hradeckou ústřednu a Z odborů N. J. Severočeské.

V menšinovém listu nemohly samozřejmě chybět rubriky, které pokrývaly i tuto tematiku. Ať už se jednalo o zprávy o nepravostech páchaných na Česích, českém školství, nebo zpráv od dělnictva. Jmenovat zde můžeme rubriky Dělnickou hlídku, Menšinovou hlídku, Školskou hlídku, Obranu a úspěch a Z českých menšin.

Zbylé rubriky se pak zabývaly hlavně naučnými tématy, občas byly plněny texty od různých organizací. Pokrývaly témata od politiky, zahraničí, zdravotnictví, společnosti, financí až po hospodaření. Zmínit můžeme třeba rubriky Politický přehled, Rozhledy osvětové, Rozhledy národohospodářské, Část poučnou, Zdravotnictví, České peněžnictví, Zimní sporty, Lékařského rádce, Hlídku sociální a Národního hospodáře. Zvlášť pak uvedeme rubriku Různé (Různé zprávy), která přinášela informace úplně o všem, míchala se v ní všechna výše zmíněná témata až po drby.

5.5.2 VĚSTNÍK DŘÍVE TRUTNOVSKÝ

Věstník dříve trutnovský můžeme brát jako přechodný stupeň mezi původním Trutnovským věstníkem a Věstníkem krkonošským. Věstník dříve trutnovský byl vlastně jen mezistupněm navazujícím naprosto na původní Trutnovský věstník a jeho název musel být upraven z důvodu přesídlení redakce menšinového periodika z původního Trutnova do nové Jilemnice. Jeho prvním číslem bylo 14. číslo z 12. července 1912 a posledním 26. číslo z 20. prosince 1912. I z toho je možné usoudit, že jeho úkolem bylo hlavně zdárné ukončení XI. ročníku původního periodika.

5.5.2.1 ZÁHLAVÍ A ZÁPATÍ

Od 14. čísla XI. ročníku z 12. července 1912 došlo k přestěhování novin do Jilemnice, a tudíž i změně názvu. V záhlaví ale prakticky k žádné velké změně nedošlo. Došlo akorát k prohození verzálkami psaných slov *vestník* a *trutnovský* a mezi ně bylo malými písmeny

umístěno slovo *dříve*. Grafické dekorace připomínající stromy tak již nevyrostaly ze spodní strany obdélníku, ale z vrchní. Slovo Trutnov bylo všude nahrazeno Jilemnicí. Vše ostatní zůstalo stejné, stejně tak i zápatí.

5.5.2.2. TITULNÍ STRANY

Titulní strany Věstníku dříve trutnovského naprosto navazovaly na trend Trutnovského věstníku. Layout byl jednoduchý, text se dělil na tři sloupce. Vyskytovaly se tam velké inzeráty, fotky a grafické prvky jako rámečky.

5.5.2.3 GRAFICKÉ PRVKY

Věstník dříve trutnovský navázal absolutně na Trutnovský věstník i v používání grafických prvků. Jediným novým prvkem se stal jeden z rámečků ohraničující některé názvy rubrik. Jednalo se o obdélníkové ohraničení, které spojovalo několik čar s pravým okrajem sloupce.

5.5.2.4. RUBRIKY A TÉMATA

V krátkém časovém období, kdy Věstník dříve trutnovský vycházel, se v něm objevila jen jedna nová rubrika. Samosprávná hlídka uveřejňovala informace o chodu města a o aktivitách starosty a městské rady. Najít se zde daly třeba zprávy ze schůzí samosprávy nebo schválené městské vyhlášky. Jinak vycházela i Menšinová hlídka, pod kterou byly nově umístovány podrubriky s informacemi z okolních lokalit, jako byly Vrchlabsko, Trutnovsko, Nový Svět, Hostinné, Jilemnicko a Švancertal. Vše ostatní se umísťovalo do rubriky Z okolí.

5.5.3 VĚSTNÍK KRKONOŠSKÝ

Věstník krkonošský je sice v archivech označován jako nové periodikum vydávané Jindřichem Calabou, avšak my se spíše přikláníme k myšlence, že jde prakticky o jeho pokračování vydávané však pod jiným jménem a v jiném městě. K tomuto názoru se přikláníme hlavně z toho důvodu, že pokud by se jednalo o zcela nové periodikum beroucí si Trutnovský věstník jen jako za vzor, počítalo by své ročníky od začátku. Krkonošský věstník však svůj první ročník označuje jako dvanáctý (XII.), a tím se podle nás naprosto hlásí za pokračovatele menšinového periodika z Trutnova. Nenazývali bychom tudíž Krkonošský věstník za nové periodikum, ale jako legitimního nástupce Trutnovského věstníku. K tomuto názoru nás vedou i další indicie, které popíšeme v následujících oddílech. Jedná se hlavně o velmi blízkou grafiku, prakticky totožné záhlaví, stejné obsahové zaměření a přebírání rubrik.

List přejmenovaný na Věstník krkonošský fungoval od roku 1913 až do jeho posledního čísla, což bylo pravděpodobně 5. číslo XIV. ročníku z 8. května 1915. Konec nastal velmi pravděpodobně, jako u mnoha dalších periodik té doby, z důvodu trvání první světové války. Sám list o tom zpravoval své čtenáře už na konci roku 1914: „*Třináct let je doba zajisté značná a nás utěšuje domněnka, že list náš, ač za řadu těchto let prožíval mnohé citelné persekuce, vycházel vždy pravidelně. Nynější světová válka těžce dolehla zvláště na krajinskou žurnalistiku, řada listů zanikla, část jich úředně zastavena.*“¹⁵⁰

Od 18. čísla XIII. ročníku z 12. září 1914 vycházel list jako dvojčísla. Od XIV. ročníku pak oficiálně vycházel jen jednou za měsíc: „*My k žádosti mnohých přátel hodláme list náš i přes tuto hrůzyplnou dobu vydávati a sice aspoň jednou měsíčně za poloviční předplatné, a doufáme, že P. T. odběratelé naši rozhodnutí naše s porozuměním přijmou a nás ve snaze, list Krkonošům a přilehlým menšinám udržeti, podporovat budou.*“¹⁵¹

5.5.3.1 ZÁHLAVÍ A ZÁPATÍ

První číslo Věstníku krkonošského vyšlo v Jilemnici 4. ledna 1913 jako XII. ročník. Záhlaví zcela navazovalo na předchozí Trutnovský věstník. Stále bylo psáno verzálkami, akorát slovo *trutnovský* bylo nahrazeno slovem *krkonošský*. Pod tím pak bylo v závorce uvedeno *dříve trutnovský*.

Speciální záhlaví dostalo 19. číslo XII. ročníku z 6. září 1913. Šlo o speciální „aviatické číslo“ a jeho záhlaví bylo barevné, kreslené jako obrázek. Byla na něm černá silueta střech a věží města s horami, modrou barvou natištěné nebe a bílé letadlo. Na něm bylo uměleckým písmem napsáno verzálkami *Aviatické číslo Krkonošského věstníku*. Výtvarně se jednalo určitě o nejzajímavější a nejkrásnější záhlaví za celou dobu existence novin i jejich předchůdce.

Od roku 1915 pak došlo k jediné drobné změně v záhlaví, z obou stran podtitulu se objevily zdobné čáry.

5.5.3.2 TITULNÍ STRANY

I v tomto ohledu Věstník krkonošský opět navázal na své předchůdce. Layout titulní strany byl dělen na tři sloupce, vyskytovaly se tam velké inzeráty. Zajímavostí je také návrat

¹⁵⁰ Věstník krkonošský. 19. 12. 1914, roč. XIII., č. 24.-25., str. 1.

¹⁵¹ Tamtéž.

fejetonů na titulní strany. Stalo se tomu tak v 9.-10. čísle XIII. ročníku z 9. května 1914, akorát, oproti Trutnovskému věstníku, u nich list postrádal nadpis rubriky.

I v tomto listu, stejně jako v předchozích novinách, uváděla redakce na trh speciální titulní strany. První taková vyšla v 8. čísle XII. ročníku z 12. dubna 1913. Celé vydání bylo věnováno smrti jilemnického hrdiny Hanče během zimních závodů v Krkonoších 24. 3. 1913. Během těchto závodů umrzl jak Hanč, tak i jilemnický učitel Vrbata, který se ho pokoušel zachránit. Další byla v 14. čísle XI. ročníku z 21. července 1912. JUDr. Karel Čermák na ní napsal článek *Pozdrav pěvcům* o Krásnu a Ideálu. Článek byl červeně rámován a v názvu měl stejnou barvou vyvedený znak lyry. Další speciální titulní strany navazovaly na tradici čísel, kde je první strana věnovaná mistru Janu Husovi.¹⁵² A 16. číslo z 26. července 1913 vyšlo také s výjimečnou obálkou. Jednalo se totiž o speciální „vrchlabské číslo“, a tak na titulní straně byla báseň Ad. Žáka *Ruce v pěst!* a obrázek projektu Národního domu ve Vrchlabí. To vše bylo orámované propletenými trnovými větvičkami.¹⁵³

5.5.3.3 GRAFICKÉ PRVKY

Graficky se Krkonošský věstník od svých předchůdců nijak nelišil. Při porovnání vidíme, že využíval stejný typ rozvržení stránek, stejné ozdobné prvky u nadpisů rubrik, stejné postupy pro oddělování článků i inzerátů.

Ze změn můžeme jmenovat zavedení nového typu grafiky u některých nadpisů rubrik. Ohraničení nadpisů bylo obdélníkové a z obou stran mělo dva prázdné čtverce. Poprvé ho noviny použily v 3. čísle XII. ročníku z 1. února 1913.

V 19. čísle XI. ročníku z 6. září 1912 byla poprvé použita při tisku modrá barva. Modře bylo vybarvené nebe v záhlaví. Stalo se tak na počest veřejného vzletu jilemnického aviatika Eug. Čiháka následujícího dne. Zároveň ve stejném čísle vytiskla redakce modře inzerát pokrývače Jana Fuksy z Jilemnice na 10. straně.

5.5.3.4 RUBRIKY A TÉMATA

V Krkonošském věstníku byla vidět i v této části určitá návaznost na jeho předchůdce. Po Trutnovském věstníku přebral rubriky o divadelnících v Branné (I. Krkonošská župa divadelních ochotníků se sídlem v Branné), rubriku o Sokolu (Sokolstvo, Sokolský věstník), rubriku Literaturu, Písemnictví, Divadlo, Různé, Školství, Hradeckou ústřednu,

¹⁵² Krkonošský věstník z 5. 7. 1913 a 4. 7. 1914.

¹⁵³ Krkonošský věstník. 26. 7. 1913, roč. XII., č. 16.

Národohospodářskou hlídku i rubriku o sportu (Zimní sport, Zimní sport v Krkonoších). Po Věstníku dříve trutnovském zase převzal Samosprávnou hlídku, Z okolí, Menšinovou hlídku a její podrubriky. Míst, které pokrýval, ale bylo více. Redakce publikovala zprávy nejen z Jilemnicka, Trutnovska, Vrchlabska, Úpicka, Hostinného a Nového Světa, ale nově i z Kunčic, Rejdic, Temného Dolu, Benecka, Dolní Branné – Hermsdorfu, Broumova, Vítkovic, Dolní Kalné, Vysocka a Vřetenského mlýna.

Zavedl také několik úplně nových rubrik. Hlídku Podkrkonošské župy hasičské (Hasičská hlídka) přinášela informace o činnosti regionálních hasičů, Živnostenská hlídka (Živnostenský věstník) zase zprávy pro živnostníky a obchodníky. Oblíbenou zábavu, sport a přírodu ve svém obsahu přinášela rubrika Turistika.

Velkou změnu v obsahovém zaměření prodělal Krkonošský věstník po vypuknutí první světové války. Změna nastala mezi 17. a 18. číslem XIII. ročníku v roce 1914 a pokračovala až do konce vydávání listu. Válečný konflikt se promítal do všech článků i rubrik novin. Na titulní straně se objevovaly články o nemocech, bitvách, ochraně či zbraních, válka se promítla i do většiny zpráv publikovaných v jednotlivých rubrikách. Rubriky se zprávami z měst přinášely informace o úmrtích, odvodech, stejně tak na mrtvé ze svých řad vzpomínaly i ostatní rubriky zaměřené na určitý okruh obyvatelstva. Pravidelnou rubrikou se staly Glosy k světové válce, v roce 1915, před svým koncem, začaly noviny uveřejňovat rubriku Boj proti drahotě a Úřední zprávy.

5.6 INZERCE

Trutnovský věstník nabízel zájemcům i velký prostor pro inzerci. Té bylo vždy věnováno několik celých posledních stran a postupem času se inzeráty objevovaly čím dál tím více i na stranách věnovaným textům. Ceny inzerátů byly uvedeny hned v 1. čísle II. ročníku¹⁵⁴ a odvíjely se od velikosti inzerátu. Za celostránkový inzerát zaplatil objednatel 16 K, za půl strany 8 K, třetinu strany 6 K, čtvrtinu strany 4 K a 50 h, za osminu 2 K 40 h, šestnáctinu 1 K 30 h a za nejmenší rozměr dvaatřicetinu strany 80 h. List také uváděl, že „*při častějším inserování povolují se značné slevy.*“

Objednateli inzerce pak byli samozřejmě české firmy, živnostníci a obchodníci hlásící se k české menšině či samotní Češi. Nejčastěji se inzerovaly výrobky, obchody, služby, peněžní ústavy, inzeráty o svatbách, úmrtích, stěhování se či poptávky

¹⁵⁴ Trutnovský věstník. 8. 1. 1903, roč. II., č. 1, str. 6.

po zaměstnancích, práci nebo ubytování. Na inzertních stranách se také od počátku nacházely první tištěné obrázky v listu. Inzeráty byly zdobné, používalo se v nich mnoho fontů písma, rámečků, zdobných prvků i kreslených obrázků.

5.7 PŘÍLOHY PERIODIKA

V rámci novin vycházelo v průběhu jeho existence několik příloh. Pravidelnou přílohou byl *Národ: Zábavná a poučná příloha „Trutnovského Věstníku“*.¹⁵⁵¹⁵⁶ Ve Státním okresním archivu v Trutnově se dochovalo pouze jediné číslo této pravidelné přílohy, a to číslo 14 z roku 1910 u 14. čísla IX. ročníku Trutnovského věstníku z 15. července 1910. Velikost přílohy byla menší než samotné noviny, přibližně mezi dnešní velikostí A4 a A5. Toto konkrétní číslo mělo osm stran. Zajímavostí je, že se příloha netiskla ve stejné tiskárně jako Trutnovský věstník. Podle tiráže na poslední straně byla příloha *Národ* tisknuta v knihtiskárně Jos. B. Zápotočného v Rokycanech.¹⁵⁷

Je těžké z jediného dochovaného úkazu vyvodit nějaký rámeček, do kterého byla zasazována témata této přílohy. Můžeme si tedy alespoň blíže popsat toto konkrétní dochované číslo a předpokládat, že i ostatní měly obsah podobně odlehčeně zaměřený a měly i podobnou grafiku.

Záhlaví přílohy obsahovalo velkými písmeny název *Národ* ohraničený černou linkou ze všech stran. Po jeho levé i pravé straně bylo toto ohraničení prodlouženo a rozděleno na dvě části. V horní se nacházela ozdobná grafika podobná té, kterou noviny využívaly v témže roce jako grafiku nadpisu jednotlivých rubrik. V dolní pak byl vlevo uveden nápis *R. 1910* a vpravo *Číslo 14*. Pod tímto graficky ohraničeným obdélníkem se nacházel podtitul přílohy *Zábavná a poučná příloha „Trutnovského Věstníku“*, který pak byl od zbytku textu na titulní straně oddělen tučnou linkou.¹⁵⁸

První dvě strany 14. čísla byly věnovány článku s názvem *Slovanská vzájemnost*. Na titulní straně byla taktéž umístěna velká fotka Karla Kramáře. Následující tři a půl strany byly věnovány próze bulharského buditelského spisovatele Ivana Vazova *Gronde Maritza teint de sang (Šumí Marica)* ze sbírky *Kytka z Balkánu*, kterou přeložil J. Koněrza. U textu se nacházela i fotografie *Bulharská a turecká stráž u mostu na hraniční řece Krmě*. Na šesté straně pak byly uveřejněny dvě ukázky z veršů Karla Babánka *Ó, přijď...* a *Zítřka....*

¹⁵⁵ Trutnovský věstník. 16. 12. 1910, roč. IX., č. 25, str. 6.

¹⁵⁶ *Národ*. 1910, č. 14.

¹⁵⁷ *Národ*. 1910, č. 14.

¹⁵⁸ Tamtéž.

Následoval prostor věnovaný zajímavým článkům z jiných časopisů, Drobnosti o zprávách, které by mohly čtenáře zaujmout, a poslední rubrikou byla Různá upozornění. Na úplném konci poslední strany byl umístěn jediný inzerát v Národu, a to inzerát na konkurz na místo ředitele rolnické školy v Kutné Hoře.¹⁵⁹

Další přílohou, vydávanou pravidelněji v rámci těchto novin, byl Úpický věstník, který jsme zmiňovali již u osoby jejího spravovatele Jindřicha M. Vlčka. V trutnovském archivu lze dohledat šest čísel této přílohy. Jedná se pravděpodobně o číslo první z 12. září 1907, které na sobě neneso žádné číselné označení. Je tudíž možné, že původně nebyl Úpický věstník ani zamýšlen vycházet na pokračování, ale spíše jako speciální příloha. Dále se dochovalo 5. číslo z 16. ledna 1908, 6. číslo z 20. ledna 1908, 8. číslo z 23. dubna 1908, 10. číslo z 17. září 1908 a poslední 12. číslo z 3. prosince 1908. Vzhled a obecnou charakteristiku náplně této přílohy se tedy pokusíme vyvodit z těchto pěti dochovaných čísel.

Příloha Úpický věstník se skládala povětšinou z jednoho listu papíru novin z obou stran věnovanému právě této příloze. Záhloví měla prostý. Tvořil ho tučný nápis *Úpický Věstník*, pod ním se v závorce nacházel podnadpis *Příloha Trutnovského Věstníku*, nad tím přímo nahoře nebo vpravo pak byl umístěn údaj o čísle. Výjimkou bylo první dochované číslo z 12. září 1908, které žádný údaj o čísle nemělo. Pod touto částí se nacházela dvojitá vlnitá čára, do které byl vložen údaj o vydavateli a redaktorovi. Tím byl dlouholetý dopisovatel listu J. M. Vlček a vydával ho pod záštitou Vzdělávacího sboru okresu úpického. Po tomto grafickém útvaru již následoval obsah čísla.¹⁶⁰

Nejlépe obsah přílohy vystihuje krátký článek Vzdělávacího sboru okresu úpického *Co chceme?*, který byl umístěn hned v prvním čísle na první straně: „*Přikročujeme k vydávání „Věstníku“, který věnujeme jedině prohloubení a zdokonalení vzdělávací a spolkové činnosti a který má býti pojítkem všech nepolitických spolků a organizací v našem kraji. Všechny přátele lidového vzdělání prosíme, aby nám pravidelně posílali stručné zprávy o spolkovém životě a kulturních poměrech svých obcí, aby „Věstník“ podával pokud možno úplný a věrný obraz kulturní vyspělosti našeho okresu.*“¹⁶¹ Obsah tedy správce přílohy Vlček směřoval na seznam kulturních událostí v obcích na Úpícku, dále upozorňoval na přednášky a reportoval souhrnně o účasti na nich, přinášel knižní novinky a časopisecké tipy, informoval

¹⁵⁹ Národ. 1910, č. 14.

¹⁶⁰ Úpický věstník. 12. 9. 1908.

¹⁶¹ Tamtéž.

o českých knihovnách, přinášel zprávy o divadelních představeních, koncertech a výstavách. Veřejné zprávy z úpických obcí pak zveřejňoval v Samosprávě či ve Zprávách z okresu. Tematicky byl obsah velmi podobný v každém čísle. Zda rubriky vycházely pravidelně, nebo si je řídící Vlček pojmenovával podle potřeby, nelze z důvodu malého počtu vzorků určit.

V průběhu prohlížení dochovaných čísel jsme zaznamenali také fenomén speciálních příloh. Tyto přílohy bychom mohli charakterizovat jako nepravidelné, výjimečné a často i neopakované. Jednalo se většinou o delší útvar nebo útvary na jedno společné téma k jedné specifické společenské události, které byly zastřešené právě názvem „nějaká příloha“. Každá z nich byla specifická, nemůžeme je tedy nějak graficky ani obsahově hromadně specifikovat. Často se ale stávalo, že prostě volně navazovaly na klasický obsah novin, jen navíc s titulkem přílohy. Můžeme si zmínit několik příkladů.

V 21. a 22. čísle III. ročníku Trutnovského věstníku z 13. a 27. října 1904 se objevila Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“. Její název byl napsán ozdobným písmem a oddělen dvojitou vlnitou čarou. V 21. čísle se jednalo o jeden list z obou stran věnovaný sporu mezi redakcí Trutnovského věstníku a trutnovským občanem Josefem Stránským. Sporem byl článek *Odběratelům „Trutnovského Věstníku“ na vysvětlenou!*, který Stránský a Ludvík Hamáček uveřejnili v Národní politice. Jednalo se o varování pro Trutnovany, že Trutnovský věstník, který se pyšnil tím, že čistý zisk z něho putoval Národním domu v Trutnově, byl odkoupen jeho redaktorem Jindřichem Calabou a koupí těchto novin tedy podporují jen jeho. Calaba reagoval vysvětlujícím článkem, že ve skutečnosti šlo o to, že věstník měl takový dluh, že by bylo pro Národní dům nebezpečné jej vlastnit. Calaba ho odkoupil, vyplatil podílníky, zaplatil dluhy, a ještě ročně odváděl 20 K Národnímu domu. Dále následoval článek popisující Stránského jako tyranského vedoucího divadelního spolku Klicpera a prohlášení spolku Řemeslnicko-živnostenské jednoty v Trutnově o hanebnosti činu Josefa Stránského a bezúhonnosti a dobrém charakteru Jindřicha Calaby.¹⁶²

V 22. čísle se pod touto přílohou skrývaly místní zprávy z Dvora Králové, Úpicka, Hostinného a Jilemnicka. Nadpisy byly shora i zespoda ohraničeny čarou. Proč tam však byly umístěny, když v předchozích i pozdějších číslech figurovaly jako samostatné rubriky, si nedokážeme vysvětlit.¹⁶³

¹⁶² Trutnovský věstník. *Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“*. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.

¹⁶³ Trutnovský věstník. *Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“*. 27. 10. 1904, roč. III., č. 22.

Další typ přílohy se vyskytoval v 10. čísle VI. ročníku z 9. května 1907. Jednalo se o Volební přílohu menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“ k čís. 10 a tento název byl psán stejným fontem jako název výše zmíněné přílohy. Příloha obsahovala dva dlouhé články věnující se nadcházejícím volbám zástupce do říšské rady. Jednalo se o článek *Schůze českých voličů*, který přinášel hlavně řeč českého kandidáta za městský okres trutnovský advokáta Dr. Josefa Čížka a agitaci k jeho volbě, a o článek *Česká deputace na zdejších c. k. okresním hejtmanství*, který popisoval křivé jednání německých úředníků, kteří odmítali dle práva vydat občanům hlásícím se k české řeči legitimace a volební lístky v českém jazyce, a o dalších naschválech spojených s volbami. Následovalo pár jednodstavcových článků spíše informačního rázu k volbám.¹⁶⁴

Další typ objevené přílohy bychom dnes nazvali pravděpodobně za letáček. Příloha „Trutnovského Věstníku“¹⁶⁵ u 1. čísla z 13. ledna 1911 byla vlastně reklamní přílohou nakladatelství Volné myšlenky. Jednalo se o list o něco menší než samotné noviny a z průhlednějšího materiálu. Z jedné strany byl nazván jako *Tři knihy o náboženství* a z druhé byl umístěn *Seznam spisů a tiskopisů vycházející v tomto nakladatelství*.¹⁶⁶ Podobná příloha měla být připojena i k 23. číslu z 17. listopadu 1911, ta se však nedochovala. Z upozornění v novinách však víme, že se mělo jednat o prospekt sebraných románů Jos. Svátka.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Trutnovský věstník. *Volební příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“ k čís. 10*. 9. 5. 1907, roč. VI., č. 10.

¹⁶⁵ Příloha „Trutnovského Věstníku“ je doslovným názvem této přílohy.

¹⁶⁶ Trutnovský věstník. *Příloha „Trutnovského Věstníku“*. 13. 1. 1911.

¹⁶⁷ Trutnovský věstník. 17. 11. 1911, roč. X., č. 23, str. 6.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo charakterizovat periodikum Trutnovský věstník, které vycházelo mezi lety 1902 až 1912, a zároveň ho i porovnat s jeho pokračovatelem Věstníkem krkonošským. Podrobnou charakteristikou Trutnovského věstníku se zatím žádná práce ani studie nezabývala.

K vytvoření charakteristiky Trutnovského věstníku byla využita dochovaná čísla ze Státního okresního archivu v Trutnově a Národní knihovny České republiky v Praze. Šlo o čísla z II. až XI. ročníku. První ročník dle nalezených dokumentů obsahoval pouhá tři čísla, která se nedochovala. Dále jsme jako zdroje využili i odbornou literaturu a odborné články.

V první řadě jsme popsali Trutnovský věstník z hlediska obecných informací. Noviny vycházely každých čtrnáct dní ve čtvrtek odpoledne, předplatné bylo 4 K na rok, od roku 1910 5 K. Počet stran jednotlivých vydání se pohyboval nejčastěji od 8 do 10. Majitelem a zodpovědným redaktorem byl Jindřich Calaba, mezi největší přispěvatele patřili Max Lederer, Robert Turka, Jindřich M. Vlček, Jan Vladimír Charvát či Josef Janda. Tištěn byl v české tiskárně v Jilemnici, pak v Jičíně a později jako Věstník krkonošský opět v Jilemnici. V titulu bylo možné také výhodně inzerovat. S listem vycházelo i několik příloh. Nejvýznamnější byla příloha Národ, dále vycházely i přílohy nárazové.

Zkoumání vzhledu periodika jsme si rozdělili do tří hlavních období, které jsme ohraničili změnou názvu listu. Prvním obdobím bylo původní periodikum Trutnovský věstník a trvalo od roku 1902 do července 1912. Druhé období bylo období Věstníku dříve trutnovského, které trvalo od července do konce roku 1912. Věstník dříve trutnovský měl jako hlavní úkol zdárné ukončení XI. ročníku původního periodika po přestěhování redakce z Trutnova do Jilemnice. Třetím obdobím bylo vydávání pokračovatele Trutnovského věstníku Věstníku krkonošského. Ten vycházel od roku 1913 do roku 1915 a zanikl z důvodu první světové války.

Po provedené analýze novin můžeme konstatovat, že vzhled listu byl velmi jednoduchý a praktický. Grafika byla tvořena hlavně různými čarami, později se k ní přidaly piktogramy, obrázky a fotografie. U speciálních příležitostí se od roku 1911 používala při tisku i červená a modrá barva.

Nejčastěji docházelo v listu ke grafickým změnám u záhlaví. Jenom za prvních 10 let vydávání se záhlaví změnilo pětkrát. A to nepočítáme drobné změny jako přidání či odebrání

drobných grafických prvků nebo změnu v informacích, které obsahovalo. To by se potom toto číslo mnohonásobně zvýšilo. Často také docházelo ke změnám v ohraničování nadpisů rubrik. Za nejzajímavější považujeme ohraničení od roku 1909, které po stranách obsahovalo drobné obrázky. Výrazným grafickým doplňkem listu byly i ozdobné rámečky, které ohraničovaly inzerci i zvláštní články, provolání či speciální titulní strany.

List pokrýval zpravodajstvím celé své české okolí. Kromě zpráv se v něm nacházely i články úvahové, retrospektivní, oddechové, poučné a vzdělávací, ale i útočné. List se snažil českou menšinu vzdělávat, podněcovat její hrdost a aktivitu, upozorňovat na nové nespravedlnosti, zákony a události, podporovat české menšinové školství a politiku. Nejvýraznějšími motivy, se kterými noviny pracovaly, byly motivy češství, vlastenectví a antigermanismu. Zmínit můžeme každoroční zařazování titulní strany věnované Čechy obdivovanému mistru Janu Husovi, ale i dalším velikánům, jako byli Svatopluk Čech nebo Karel Havlíček Borovský. Antigermanismus pak byly cítit v téměř každém úvodním článku. Za nejpovedenější ukázkou považujeme obrázek na titulní straně, který parafrázoval pohádku O perníkové chaloupce. Akorát zde byla ježibaba považována za německou školu, lopata za úplatky a výhrůžky rodičům a pec za proces poněmčování českých dětí v německých školách. Zapomenout nemůžeme ani na protiněmecké básně a fejetony.

Zajímavé bylo i porovnání Trutnovského věstníku s jeho pokračovateli. Zjistili jsme, že považovat Věstník dříve trutnovský a Věstník krkonošský za samostatná periodika, je velmi nepřesné. Ani jedno z těchto periodik nezačalo svá vydání počítat od I. ročníku, obě pokračovaly v počítání ročníků po svém předchůdci. Zatímco Věstník dříve trutnovský měl podle nás za cíl zdárné ukončení XI. ročníku po přesunu redakce a administrace do Jilemnice a byl tudíž prakticky totožný jako jeho předchůdce, Věstník krkonošský se přeci jenom trochu odlišoval. Graficky pokračoval v linii nastavené původním periodikem, ale došlo k určitým změnám v obsahu. Nejvýraznější obsahovou změnu však prodělal s vyhlášením první světové války v roce 1914. Noviny psaly o bitvách, informovaly o šířících se nemocech, o důležitosti hygieny, o zbraních, publikovaly glosy k světové válce. Současně byly noviny podrobeny větší kontrole, docházelo k častějším konfiskacím. To vedlo až ke změně periodicity na měsíční a v květnu 1915 k ukončení vydávání listu.

Práce může posloužit všem, kteří se zajímají o problematiku českých menšin, o regionální žurnalistiku v severovýchodních Čechách nebo o historii tohoto území. Zároveň je možné pokračovat v jejím rozšiřování, a to zahrnutím dalších menšinových periodik z okolí z téže doby nebo zabýváním se vývojem menšinového tisku v tomto regionu.

SEZNAM LITERATURY

BÍLEK, J. V. a kolektiv. *Krkonošská výstava Trutnov 1949*. 1. vyd. Trutnov: Výstavní výbor Krkonošské výstavy v Trutnově, 1949.

BÍLEK, J. V a kolektiv. *K velkému cíli. 2. část Trutnovska*. 1. vyd. Trutnov: Výstavní výbor Krkonošské výstavy v Trutnově, 1949.

DĚDKOVÁ, Michaela. *Charakteristika týdeníku Krkonošská pravda*. Praha, 2015. Diplomová práce. Karlova univerzita v Praze. Fakulta sociálních věd. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. ISBN: 14-383-85.

JUST, Antonín. *Národní dům v Trutnově: 1900-2000*. 1. vyd. Trutnov: Město Trutnov, 2002.

JUST, Antonín; PROCHÁZKA, Jaroslav a ŠABACKÝ, Josef. *700 let Trutnova: 1260-1960*. 1. vyd. Trutnov: Okresní vlastivědné muzeum v Trutnově, 1959.

KUBÍČEK, Jaromír a kolektiv. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1, Noviny. Díl 1, Noviny České republiky od počátku do roku 1918*. 1. vyd. Brno: Sdružení knihoven České republiky, 2008. ISBN: 80-86249-26-3.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII. díl*. 1. vyd. Praha: Libri, 2008. ISBN: 978-80-7277-041-0

LESÁK, Vladimír. *Obyvatelstvo Trutnova na přelomu 19. a 20. století (Materiálový příspěvek k otázkám populačního vývoje)*. In: *Krkonoše – Podkrkonoší 8. Vlastivědný sborník*. 1. vyd. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší, 1989.

LOKVENC, Theodor. *Toulky krkonošskou minulostí*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1978.

LOKVENC, Theodor; JIRÁSEK, Václav a VAŠATA, Ondřej. *Jindřich M. Vlček a Malé Svatoňovice*. 1. vyd. Malé Svatoňovice: Obec Malé Svatoňovice, 2010. ISBN: 80-254-8555-2.

MAJER, Edvard. *Česká menšina v Trutnově*. 1. vyd. Trutnov: vlastním nákladem, 1918.

MALINA, Jiří a LESÁK, Vladimír. 1. vyd. *Bibliografie novin a časopisů východních Čech z let 1650-1945*. Hradec Králové: Ústav historických věd Pedagogické fakulty Vysoké školy pedagogické, 1998.

MALÝ, Karel a kolektiv. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přepracované vydání. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4.

MÜHLSTEIN, Ludvík. *Trutnovsko*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1988.

PROCHÁZKA, Jaroslav. *Osidlování Trutnovska v období pozdního feudalismu, kapitalismu a socialismu ve světle místních a pomístních jmen*. In: *Krkonoše – Podkrkonoší 5. Vlastivědný sborník muzeum Trutnov*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1970.

RENNEROVÁ, Zuzana. *Historie vydávání novin na Trutnovsku od poloviny 19. století do r. 1938*. Praha, 2011. Diplomová práce. Karlova univerzita v Praze. Fakulta sociálních věd. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. ISBN: 80-86473-79-1.

ŠOLC, Jiří. *Některé otázky vývoje fašismu a boje proti němu na Trutnovsku a okolí v letech 1933-1935*. In: *Krkonoše – Podkrkonoší 2. Vlastivědný sborník muzeum Trutnov*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1966.

VAŠATA, Ondřej. *Max Lederer a kulturní život české menšiny v Trutnově*. In: *Sborníček 3 (Příspěvky Muzea Podkrkonoší v Trutnově)*. 1. vyd. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově, 2004.

INTERNETOVÉ ZDROJE

DVOŘÁK, Jiří. *Krátké zprávy: Kronikář Janda není zapomenut*. In: *Krkonoše – Jizerské hory*. 2006, roč. 39., č. 12., str. 9. ISSN: 0323-0694. Dostupné na: http://krkonose.krnep.cz/apex/f?p=104:4:::NO:RP,4:P4_ID,P4_CP:2006-12-03,2 [cit. 15. 3. 2018]

WAGNER, J. E. *Generalkarte der Bezirkshauptmannschaft Trautenau*. Praha: 1893. [online] Digitalizovaný dokument Výzkumného ústavu geodetického, topografického a kartografického. Identifikační kód projektu: DF11P01OVV021. Dostupné na: <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/37709> [cit. 17. 2. 2018]

VAŠATA, Ondřej. *František Petrášek vyráběl v Trutnově automobily již na počátku 20. století*. In: *Trutnovinky.cz* [online]. 29. 7. 2012 [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné na: <http://archiv.trutnovinky.cz/index.php?gid=33422>

VAŠATA, Ondřej. *Nejstarší trutnovské noviny*. In: *Krkonoše – Jizerské hory*. 2011, roč. 44., č. 7., str. 43. ISSN: 0323-0694. Dostupné na: http://krkonose.krnep.cz/apex/f?p=104:4:::NO:RP,4:P4_ID,P4_CP:2011-07-38,7 [cit. 20. 3. 2018]

VAŠATA, Ondřej. *Robert Turka český menšinový učitel a národnostní pracovník*. In: *Krkonoše – Jizerské hory*. 2010, roč. 43., č. 6., str. 46-47. ISSN: 0323-0694. Dostupné na: http://krkonose.krnep.cz/apex/f?p=104:4:::NO:RP,4:P4_ID,P4_CP:2010-06-45,2 [cit. 19. 3. 2018]

VAŠATA, Ondřej. *Trutnovské noviny vyšly před 150 lety*. In: *Trutnovinky*. 2011, roč. 2., č. 11., str. 46. Dostupné na: https://issuu.com/flibpookdocs/docs/tn_1111 [cit. 1. 4. 2018]

PRAMENY

Trutnovský věstník – 1. číslo II. ročníku až 13. číslo XI. ročníku (od 8. 1. 1903 do 28. 6. 1912)

Věstník dříve trutnovský – 14. číslo XI. ročníku až 26. číslo XI. ročníku (od 12. 7. 1912 do 20. 12. 1912)

Věstník krkonošský – 1. číslo XII. ročníku až 5. číslo XIV. ročníku (od 4. 1. 1913 do 8. 5. 1915)

Národ: Zábavná a poučná příloha „Trutnovského Věstníku“ – 14. číslo z roku 1910

Úpický věstník – nečíslované vydání z 12. 9. 1907, 5. číslo z 16. 1. 1908, 6. číslo z 20. 1. 1908, 8. číslo z 23. 4. 1908, 10. číslo z 17. 9. 1908 a 12. číslo z 3. 12. 1908

KONKRÉTNĚ CITOVANÁ ČÍSLA

1. Trutnovský věstník. 8. 1. 1903, roč. II., č. 1, str. 1, 6, 8.
2. Trutnovský věstník. 22. 1. 1903, roč. II., č. 2.
3. Trutnovský věstník. 2. 4. 1903, roč. II., č. 7, str. 1-2.
4. Trutnovský věstník. 10. 6. 1903, roč. II., č. 12, str. 1.
5. Trutnovský věstník. 9. 7. 1903, roč. II., č. 14, str. 1.
6. Trutnovský věstník. 4. 2. 1904, roč. III., č. 3, str. 1.

7. Trutnovský věstník. 31. 3. 1904, roč. III., č. 7, str. 2.
8. Trutnovský věstník. 23. 6. 1904, roč. III., č. 13, str. 1.
9. Trutnovský věstník. *Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“*. 13. 10. 1904, roč. III., č. 21.
10. Trutnovský věstník. *Příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“*. 27. 10. 1904, roč. III., č. 22.
11. Trutnovský věstník. 7. 12. 1904, roč. III., č. 25, str. 1.
12. Trutnovský věstník. 22. 12. 1904, roč. III., č. 26, str. 1.
13. Trutnovský věstník. 13. 4. 1905, roč. IV., č. 8, str. 7.
14. Trutnovský věstník. 31. 8. 1905, roč. IV., č. 18, str. 3.
15. Trutnovský věstník. 14. 9. 1905, roč. IV., č. 19., str. 2.
16. Trutnovský věstník. 27. 9. 1905, roč. IV., č. 20, str. 2.
17. Trutnovský věstník. 12. 10. 1905, roč. IV., č. 21, str. 2.
18. Trutnovský věstník. 26. 10. 1905, roč. IV., č. 22, str. 2.
19. Trutnovský věstník. 23. 11. 1905, roč. IV., č. 24, str. 2.
20. Trutnovský věstník. 21. 12. 1905, roč. IV., č. 26, str. 4.
21. Trutnovský věstník. 18. 1. 1906, roč. V., č. 2, str. 1.
22. Trutnovský věstník. 15. 3. 1906, roč. V., č. 6, str. 3.
23. Trutnovský věstník. 29. 3. 1906, roč. V., č. 7.
24. Trutnovský věstník. 12. 4. 1906, roč. V., č. 8, str. 3.
25. Trutnovský věstník. 19. 7. 1906, roč. V., č. 15, str. 1.
26. Trutnovský věstník. 8. 10. 1906, roč. V., č. 21, str. 3.
27. Trutnovský věstník. *Volební příloha menšinového časopisu „Trutnovský Věstník“ k čís. 10*. 9. 5. 1907, roč. VI., č. 10.
28. Trutnovský věstník. 29. 8. 1907, roč. VI., č. 18, str. 1, 7.
29. Trutnovský věstník. 12. 3. 1908, roč. VII., č. 6, str. 5.
30. Trutnovský věstník. 5. 11. 1908, roč. VII., č. 22, str. 1-2.
31. Trutnovský věstník. 9. 9. 1910, roč. IX., č. 18, str. 1.
32. Trutnovský věstník. 16. 12. 1910, roč. IX., č. 25, str. 6.
33. Trutnovský věstník. *Příloha „Trutnovského Věstníku“*. 13. 1. 1911.
34. Trutnovský věstník. 24. 2. 1911, roč. X., č. 24, str. 1-2.
35. Trutnovský věstník. 7. 4. 1911, roč. X., č. 7, str. 1.
36. Trutnovský věstník. 6. 6. 1911, roč. X., č. 11, str. 1-2.
37. Trutnovský věstník. 21. 7. 1911, roč. X., č. 15, str. 1.

38. Trutnovský věstník. 4. 8. 1911, roč. X., č. 16, str. 1.
39. Trutnovský věstník. 23. 9. 1911, roč. X., č. 19, str. 1.
40. Trutnovský věstník. 6. 10. 1911, roč. X., č. 20, str. 1.
41. Trutnovský věstník. 17. 11. 1911, roč. X., č. 23, str. 6.
42. Trutnovský věstník. Koncem prosince 1911, roč. X., č. 26, str. 6, 7, 8, 9.
43. Trutnovský věstník. 3. 5. 1912, roč. XI., č. 9, str. 1.
44. Věstník krkonošský. 18. 1. 1913, roč. XII., č. 2, str. 1, 10.
45. Věstník krkonošský. 22. 3. 1913, roč. XII., č. 6, str. 3.
46. Věstník krkonošský. 5. 7. 1913, roč. XII., č. 15, str. 1.
47. Věstník krkonošský. 26. 7. 1913, roč. XII., č. 16.
48. Věstník krkonošský. 4. 7. 1914, roč. XIII., č. 14, str. 1.
49. Věstník krkonošský. 19. 12. 1914, roč. XIII., č. 24.-25., str. 1.
50. Národ. 1910, č. 14.
51. Úpický věstník. 12. 9. 1908.
52. Úpický věstník. 12. 9. 1908.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dopis Jindřicha Calaby universitní knihovně z 3. 3. 1904

Příloha č. 2 – Titulní strana prvního dochovaného čísla Trutnovského věstníku z 8. 1. 1904

Příloha č. 3 – Záhloví 1906 až 1908

Příloha č. 4 – Záhloví 1909

Příloha č. 5 – Záhloví 1910

Příloha č. 6 – Záhloví 1911 až červenec 1912

Příloha č. 7 – Záhloví prvního čísla Věstníku dříve trutnovského z 12. 7. 1912

Příloha č. 8 – Titulní strana prvního čísla Věstníku krkonošského z 4. 1. 1913

Příloha č. 9 – Ukázka z konfiskovaného čísla z 15. 3. 1906

Příloha č. 10 – První velkoformátový obrázek na titulní straně z 3. 8. 1906

Příloha č. 11 – Druhý velkoformátový obrázek na titulní straně z 7. 10. 1910

Příloha č. 12 – První použití červené barvy při tisku z konce prosince 1911

Příloha č. 13 – První použití modré barvy při tisku z 6. 9. 1913

Příloha č. 14 – Ohlášení první světové války v 17. čísle z 15. 8. 1914

Příloha č. 15 – Ukázka titulní strany věnované mistru Janu Husovi z 6. 7. 1906

Příloha č. 16 – Titulní strana 14. čísla přílohy Národ z roku 1910

Příloha č. 17 – Ukázka přílohy Úpický věstník z 16. 1. 1908

Příloha č. 18 – Ukázka nalepované známky v 13. čísle z 21. 7. 1911

Příloha č. 19 – Ukázka speciálního čísla věnovaného smrti Hanče z 12. 4. 1913

Příloha č. 20 – Ukázka inzerce č. 1

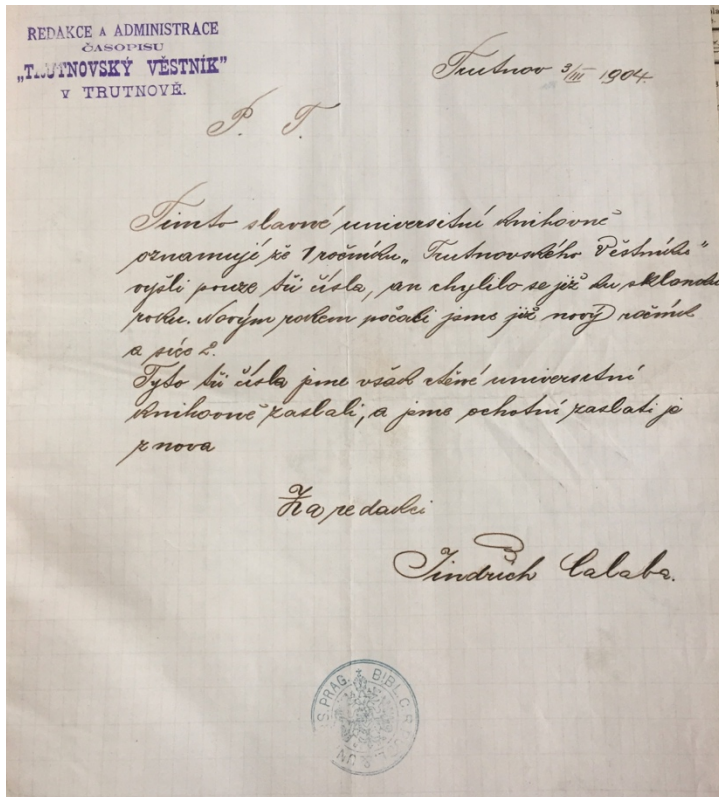
Příloha č. 21 – Ukázka inzerce č. 2

Příloha č. 22 – Ukázka inzerce č. 3

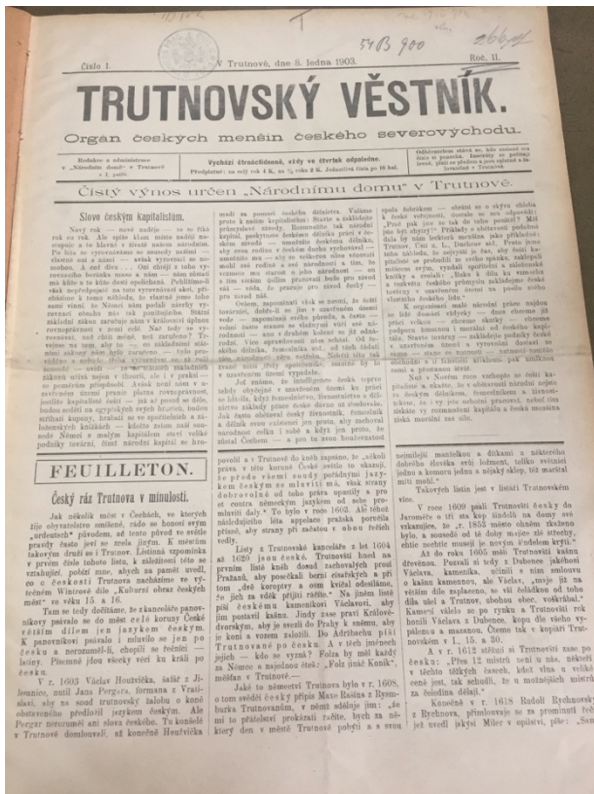
Přílohy č. 23-30 – Ukázka celého 1. čísla XI. ročníku s jeho vnitřními stranami a zajímavým zdobením nadpisů rubrik z 12. 1. 1912

PŘÍLOHY

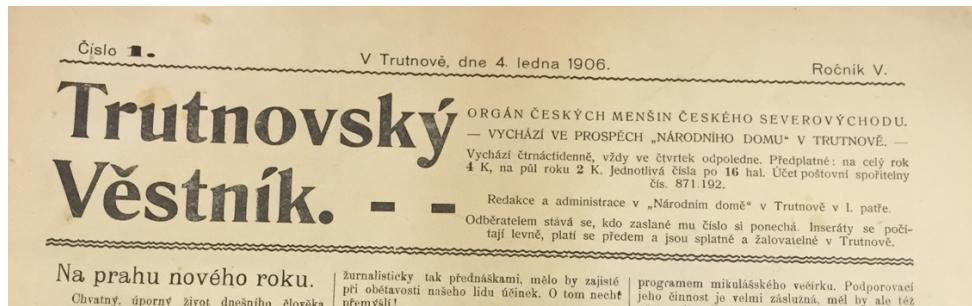
Příloha č. 1 – Dopis Jindřicha Calaby universitní knihovně z 3. 3. 1904

Příloha č. 2 – Titulní strana prvního dochovaného čísla Trutnovského věstníku z 8. 1. 1904

Příloha č. 3 – Záhloví 1906 až 1908

Příloha č. 4 – Záhloví 1909

Příloha č. 5 – Záhloví 1910

Příloha č. 6 – Záhloví 1911 až červenec 1912

Příloha č. 7 – Záhloví prvního čísla Věstníku dříve trutnovského z 12. 7. 1912

Příloha č. 8 – Titulní strana prvního čísla Věstníku krkonošského z 4. 1. 1913

Občanská záložna ve Vršovicích

Prilímá vklady na úrok 5¹⁰/₂₀ ode dne vkladu do výhrubě.

Poskytuje půjčky směnčné i hypotekární, Prodává stavební parcely z celého území vada, kauce, stavební úvěr, Telefon 4243-1891. Zápůjčky K 6.500.000.

Proč máme jediné drátové žárovky Osram používat?

1. Drátové žárovky Osram mají neomylně vstříhý drát.
2. Drátové žárovky Osram ušetří 70% proudu.
3. Drátové žárovky Osram dávají brilantní, čisté bílé světlo.

Každá pátá drátová žárovka Osram musí se jako výměna napsat „OSRAM“ uvnitř. Kde se tato věta píše, dává ochrana se před výrobky, které se nazývají „OSRAM“ uvnitř neoprávněně.

Společnost pro „Osram“ lampy s r. o. Viedeň IV., Schleifmühlgasse 4.
K dostání: v Jilemnicích u firmy Ing. Zd. Možný.
V Trutnově v městském elektrickém podniku.

Do nového ročníku.

Vstupujeme letos do nového roku s nevyslyšnými výhledy. Když bychom byli pověřeni, věstí nás do budoucna. Ale nevěříme obávi se symboliky etel a přece jen politice do budoucna s výhledy se přitřít vylučují. Zahájení situace zrytovaná, zopak zjednotěnější tím dál tím více, klid zbrání, hrozejí se každým okamžikem změnit v novou vltaru bitovní, jenže ještě mnohem rozšířenější, upjatější a zabíra-

Příloha č. 9 – Ukázka z konfiskovaného čísla z 15. 3. 1906

To nadšení, jež probudilo se takřka dnem, utuchlo. Ne, neměla bráti se opora práci, té úsilovné — té, jež tak dobře zná tebe jako mne.

ZABAVENO.

Napravíme, co promeškali jsme? vydobudem, čemu naši sílu zasvětili? Či malé oběti bude vzpoměnuje ve světořvaných prDr. Rieger p rákovy: Přije v domě pří tam ředitele nasisty. By slance naš ského, jenž spolumajite firmy. Pa

